

PLAN FOR FOREBYGGING OG BEKJEMPELSE AV AVIÆR INFLUENZA

Revidert versjon 3. juli 2007

INNHALDSFORTEGNELSE

1 FORMÅL MED HANDLINGSPLANEN FOR BEKJEMPELSE AV AVIÆR INFLUENSA	4
<i>1.1 Formål</i>	4
<i>1.2 EØS-regelverk</i>	4
<i>1.3 Relevant norsk regelverk</i>	4
<i>1.4 Noen definisjoner</i>	5
<i>1.5 Mattilsynets administrative beredskapsplan - ABP</i>	7
2 OVERVÅKING	7
<i>2.1 Villfugl</i>	7
<i>2.2 Fjørfehold</i>	8
<i>2.3 Forsendelse av døde fugler</i>	8
<i>2.4 Fjørfereregister</i>	8
3 VARSLINGSRUTINER	8
<i>3.1 Nasjonal varslings</i>	8
<i>3.1.1 Meldepliktig sykdom</i>	9
<i>3.2 Internasjonal rapportering</i>	9
<i>3.2.1 Skandinavia</i>	9
<i>3.2.2 ADNS-systemet; EU-kommisjonen</i>	9
<i>3.2.3 OIE</i>	10
<i>3.2.4 ESA</i>	10
4 FOREBYGGENDE TILTAK FOR Å HINDRE INTRODUKSJON AV AVIÆR INFLUENSA	10
<i>4.1 Generelle tiltak</i>	10
<i>4.1.1 Forskrift 18. november 1994 nr. 1020 om sertifisering av fjørfevirksomheter</i>	10
<i>4.1.2 Forskrift 21. desember 2001 nr. 1595 om helseovervåkning i fjørfebesetninger</i>	10
<i>4.1.3 Forskrift 5. desember 2005 nr. 147 om midlertidige tiltak for å hindre smitte av</i>	10
<i>4.2 Særlige tiltak</i>	10
5 TILTAK VED MISTANKE OM/PÅVISNING AV AVIÆR INFLUENSA (HPAI – H5N1) HOS VILLFUGL	11
<i>5.1 Målsetting</i>	11
<i>5.2 Generelt om tiltak</i>	11
<i>5.2.1 En sammenfatning av viktige tiltak,</i>	11
<i>5.2.2 Dyrehold med fjørfe</i>	12
<i>5.3 Unntak</i>	12
6 TILTAK VED MISTANKE OM AVIÆR INFLUENSA (HPAI) HOS FJØRFE OG ANDRE FUGLER I FANGENSKAP	12
<i>6.1 Et hovedprinsipp</i>	12

6.2 Første mistanke i et dyrehold	13
6.3 Mistanken avkrefte	13
6.4 Opprettholdt mistanke	13
6.4.1 Forberedelse til opprettelse av soner	14
6.4.2 Sperretiltak; AI-skjema 1	14
6.4.3 Epidemiologisk rapport; AI-skjema 2	15
6.4.4 Avlivning ved mistanke	15
6.4.5 Ytterligere tiltak	15

7 TILTAK VED PÅVIST AVIÆR INFLUENSA (HPAI) HOS FJØRFE OG ANDRE FUGLER I FANGENSKAP

7.1 Videreføring av tiltak	15
7.2 Tiltak i smittet dyrehold	15
7.2.1 Spesielt om sporing	16
7.2.2 Etablering av dekontamineringssentral	16
7.2.3 Tiltak overfor andre dyrearter i smittet dyrehold	16
7.2.4 Tiltak i separate fjørfehold	17
7.2.5 Unntak	17
7.2.6 Rapporter	17
7.3. Etablering av soner og områder	17
7.3.1 Tiltak i sonene; noen prinsipper	17
7.3.2 Dyreeiers plikter i risiko- og observasjonssonen	18
7.3.3 Unntak	18
7.4. Prinsipiell oppgavefordeling	18
7.4.1 Det sentrale Mattilsynet	18
7.4.2 Det regionale Mattilsynet	19
7.4.3 Det lokale Mattilsynet	19
7.5 Organisering av bekjempelsesarbeidet	19
7.6 Tiltak i kontaktdyrehold	20
7.7 Tiltak ved mistanke eller påvisning av AI i slakterier, på grensekontrollkontrollstasjoner eller i transportmidler	21
7.8 Varighet av tiltak i risiko- og observasjonssone	21

8 PÅVISNING AV AVIÆR INFLUENSA HOS FJØRFE OG ANDRE FUGLER I FANGENSKAP FORÅRSAKET AV LAVPATOGENT INFLUENSA-VIRUS (LPAI)

8.1 Prinsipper	21
8.2 Tiltak	21

9 RUTINER OG PRAKTISK GJENNOMFØRING

9.1 Beskyttelse av personell	22
9.1.1 Beskyttelsesutstyr	22
9.2 Ekspertgruppe/forvaltningsstøtte	23

9.3 Prøvetaking	23
9.3.1 Ansvar	23
9.3.2 Prøvetakingsregime	24
9.3.3 Innpakking og forsendelse	25
9.4 Avlivning	25
9.4.1 Noen prinsipper	25
9.4.2 Om dyrevelferd	25
9.4.3 Avlivningsmetoder	25
9.5 Sanering av smittet dyrehold	27
9.5.1 Prinsipper for rengjøring og desinfeksjon	28
9.5.2 Dekontamineringssentral for personell	29
9.5.3 Rengjøring og desinfeksjon av materiell som skal ut av sperret område/smittet dyrehold	29
9.5.4 Uskadeliggjøring av smittet materiale	29
9.5.5 Brenning av smittet materiale	30
9.5.6 Håndtering av avfall/diverse produkter/materiell som skal destrueres, graves ned eller brennes	30
9.6 Avfallshåndtering	30
9.7 Gjeninnsetting av dyr	31
10 VAKSINERING	31
10.1 Generelt	31
10.2 Mulig vaksinasjon i Norge	31
10.3 Nødvendige rutiner	32
10.4 Forutsetninger for å sette i gang vaksinasjon mot AI	32
10.5 Avtaler om tilgang på og lagring av vaksine	32
11 KOMMUNIKASJON	33
11.1 Internkommunikasjon	33
11.2 Viktige budskap til eksterne instanser og publikum for øvrig	33
11.3 Informasjon til spesielle yrkesgrupper og til næringen	34
11.3.1 Fjørferneringen	34
11.3.2 Dyrehelse- og annet veiledningspersonell	34
11.3.3 Katte- og hundeeiere	35
11.4 Samhandling med andre offentlige etater	35
Vedlegg 1: Om aviær influensa	36
Vedlegg 2: Innsending av død eller avlivet, sjuk villfugl	38
Vedlegg 3: Rekvisisjonsskjema; veterinærinstituttet	41
Vedlegg 4: Veileder om grunnlag for innvilgelse av unntak	42
Vedlegg 5: Råd til forskjellige kategorier personell om beskyttelse ved smittefarlig kontakt	44
Vedlegg 6: AI-skjema 1; sperretiltak	49
Vedlegg 7: AI-skjema 2; episkjema	50
Vedlegg 8 AI-skjema 3; melding om gjennomført rengjøring og desinfeksjon	59
Vedlegg 9: Veiledning om rengjøring og desinfeksjon ved AI	61

1 FORMÅL MED HANDLINGSPLANEN FOR BEKJEMPELSE AV AVIÆR INFLUENSA

1.1 Formål

Formålet med denne planen er å gi en samlet oversikt over de faglige, forvaltningsmessige og administrative rammer som ligger til grunn for arbeidet med å forebygge og bekjempe utbrudd av aviær influensa (AI) i Norge.

Bekjempelsesplanen skal revideres når regelverksendringer gjør det nødvendig eller endringer av prosedyrer og avtaler gjennomgås.

Målgruppen for planen er Mattilsynets personell som på ulike måter vil bli involvert i arbeidet. Planen er å oppfatte som en instruks til Det sentrale, Det regionale og Det lokale Mattilsynet, men vil også gjelde for personell som utfører oppdrag for Mattilsynet.

Handlingsplanen gjelder i alle situasjoner der AI-smitte mistenkes eller er påvist hos tamme eller ville fugler og der mennesker eller dyr kan eksponeres.

Det overordnede målet med handlingsplanen er å bidra til å:

- Bekjempe evt. utbrudd av AI hos fjørfe på en sikker og effektiv måte
- Hindre overføring av AI-smitte fra villfugl til fjørfe / andre fugler i fangenskap
- Hindre overføring av AI-smitte mellom fjørfe / andre fugler i fangenskap
- Hindre at personell utsettes for AI-smitte
- Begrense mulighet for at AI-viruset rekombinerer med andre Influenza virus og dermed skaper grunnlag for en pandemi

Informasjon om AI er gitt i vedlegg 1

1.2 EØS-regelverk

Bekjempelsen av AI baserer seg på direktiv 2005/94/EF som er et minimumsdirektiv. Vedtak 2006/416 om opprettelse av A- og B-områder ved påvisning av H5N1 supplerer direktivet. I tillegg er vedtak 2006/437 "diagnostiseringsmanualen" svært sentral for veterinærinstituttet samt at den beskriver detaljert hvilke prøver som skal tas ut.

I tillegg har Kommisjonen fattet beskyttelsesvedtak knyttet til bekjempelse av HPAI, subtype H5N1 hos villfugl. Gjennom EØS-avtalen er Norge løpende forpliktet, til å iverksette beskyttelsesvedtak etter forenklet prosedyre.

1.3 Relevant norsk regelverk

Blant annet følgende lover og forskrifter kommer til anvendelse:

Lover:

- Lov 19.12.2003 nr. 124 om Matproduksjon og mattrygghet (matloven)
- Lov 15.06. 2001 nr. 075 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell
- Lov 20.12.1974 nr. 073 om dyrevern

Forskrifter om overvåkning, rapportering og bekjempelse:

- Forskrift 27.06.2002 nr. 732 om bekjempelse av dyresykdommer
- Forskrift 19.03.1965 nr. 9941 om fortegnelse over sykdommer som omfattes av matloven
- Forskrift 05.02.1990 nr. 0144 om instruks for A-, B- og C-sykdommer (dyresykdommer)

- Instruks om ”Overvåkings- og kartleggingsprogram for dyr og animalsk mat”.
- Forskrift 18.11.1994 nr. 1020 om sertifisering av fjørfevirksomheter
- Forskrift 20.12.1999 nr. 1310 om vaksinasjon av husdyr, vilt, fisk og andre akvatiske dyr (vaksinasjonsforskriften)
- Forskrift 05.12.2005 nr. 1417 om midlertidige forebyggende tiltak for å hindre smitte av høypatogen aviær influensa fra ville fugler til fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap.
- Forskrift 09.03.2006 nr. 297 om særskilte beskyttelsestiltak ved mistanke om eller bekreftet høypatogen aviær influensa av subtype H5N1 hos viltlevende fugl.
- Forskrift 03.07.07 nr. 842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap

Forskrifter om dyrevern:

- Forskrift 12.12.2001 nr. 1494 om hold av høns og kalkun

Forskrifter relatert til næringsmidler:

- Forskrift 9. 9. 2005 nr. 1045 om generelle dyrehelsemessige betingelser for produksjon, bearbeiding, omsetning og import fra tredjeland av næringsmidler av animalsk opprinnelse til konsum.
- Forskrift 21.12. 2001 nr.1595 om helseovervåkning i fjørfebesetninger

Forskrifter om avfallshåndtering

- Forskrift 05.11.1999 nr. 1148 om transport og behandling av animalsk avfall og anlegg som behandler animalsk avfall
- Forskrift om håndtering av dyrekadaver ved utbrudd av smittsomme dyresjukdommer (gis av Miljøverndepartementet; forskriftsforslaget er per juni 2007 ikke vedtatt)

1.4 Noen definisjoner

Aviær influensa:

Infeksjon hos fjørfe eller andre fugler i fangenskap forårsaket av influensa A virus:

- a) av subtype H5 og H7, eller
- b) med intravenøs patogenitetsindeks i seks uker gamle hønskyllinger på over 1,2.

Høypatogen aviær influensa (HPAI):

Infeksjon hos fjørfe eller andre fugler i fangenskap forårsaket av:

- a) aviær influensavirus av subtype H5 eller H7 med en genomsekvens som koder for multiple basiske aminosyrer på kløyvingsstedet for hemagglutininmolekylet tilsvarende det som er kjent fra andre HPAI virus, hvor av det kan sluttes at hemagglutininmolekylet kan kløyves av proteaser som forekommer ubikvitært i vertedyret, eller
- b) aviær influensavirus med intravenøs patogenitetsindeks i seks uker gamle hønskyllinger på over 1,2.

Høypatogen aviær influensa H5N1:

Infeksjon hos fjørfe eller andre fugler i fangenskap forårsaket av influensa A virus av subtype H5N1, med en genomsekvens som koder for multiple basiske aminosyrer på kløyvingsstedet for hemagglutininmolekylet tilsvarende det som er kjent fra andre HPAI virus, hvor av det kan sluttes at hemagglutininmolekylet kan kløyves av proteaser som forekommer ubikvitært i vertedyret.

Utbrudd av høypatogen aviær influensa:

Et dyrehold hvor høypatogen aviær influensa er bekreftet av Mattilsynet.

Lavpatogen aviær influensa (LPAI):

Infeksjon hos fjørfe eller andre fugler i fangenskap forårsaket av aviær influensavirus av subtype H5 og H7 som ikke omfattes av definisjonen av høypatogen aviær influensa.

Utbrudd av lavpatogen aviær influensa:

Et dyrehold hvor lavpatogen aviær influensa er bekreftet av Mattilsynet.

Fjørfe:

Alle fugler som oppdrettes eller holdes i fangenskap for produksjon av kjøtt, rugeegg, konsumegg, andre produkter, eller vilt til utsetting.

Andre fugler i fangenskap:

Enhver fugl holdt i fangenskap uansett årsak, unntatt fjørfe.

Ville fugler:

Frittlevende fugler som ikke er en del av et dyrehold.

Mottakelige arter:

Fjørfe, andre fugler i fangenskap og ville fugler

Dyrehold:

Landbruksbygning /eiendom, eller enhver annen bygning/eiendom hvor fjørfe eller andre fugler i fangenskap oppdrettes eller holdes på permanent eller midlertidig basis, unntatt;

- a) slakterier, transportmidler, karantener, grensekontrollstasjoner og laboratorier og
- b) dyreholdets bolighus dersom det i disse ikke holdes fjørfe eller andre fugler på permanent basis.

Kontaktdyrehold:

Dyrehold hvor AI kan være introdusert som et resultat av lokalisering, personforflytning av fjørfe eller andre fugler eller annen smittefarlig kontakt.

Utbrudd av AI:

Et dyrehold hvor AI er bekreftet av Mattilsynet.

Primærutbrudd:

Utbrudd som ikke har epidemiologisk sammenheng med tidligere utbrudd

Rugeegg:

Egg lagt av fjørfe for utruging.

Daggamle kyllinger:

Alt fjørfe som er yngre enn 72 timer.

Livkylling:

Unghøne/kyllinger som ales opp for produksjon av egg.

Dyreeier:

En fysisk eller juridisk person, som eier, holder eller på annen måte har ansvaret for fjørfe eller andre fugler med eller uten vederlag.

Risikosone:

Et avgrenset område rundt dyrehold hvor aviær influensa er bekreftet. Ved påvisning av høypatogen aviær influensa skal det avgrensede område ha en radius på minst 3 km. Ved opprettelse av risikosone rundt dyrehold hvor lavpatogen aviær influensa er bekreftet skal det avgrensede område være minst 1 km.

Observasjonssone:

Et avgrenset område rundt dyrehold hvor HPAI er mistenkt eller bekreftet, med en radius på minst 10 kilometer, som inkluderer risikozonen.

A-område:

Et avgrenset område rundt dyrehold hvor høypatogen aviær influensa H5N1 er mistenkt eller bekreftet og der sykdomsrisikoen vurderes som høy. A-området tilsvarer det samlede areal av risiko- og observasjonssonene.

B-område:

Et avgrenset område rundt A-området, der sykdomsrisikoen vurderes som lav. B-området skiller A-området fra sykdomsfrie deler av landet.

Sykdomsfrie deler av landet:

Områder i Norge som ikke inngår i A- og B-områder.

1.5 Mattilsynets administrative beredskapsplan - ABP

Mattilsynet er en beredskapsorganisasjon der oppgaver og ansvar følger den administrative strukturen, og der alle forutsettes å ha nødvendig kompetanse til å bekke de roller enhver krisesituasjon krever.

Mattilsynets organisering og rutiner i en krisesituasjon er beskrevet i den administrative beredskapsplanen (ABP). Det er en felles ABP for hele Mattilsynet og en ABP for den enkelte enhet (DK, RK og HK).

I felles ABP, bilag 5, er det beskrevet etablering av henholdsvis nasjonalt og regionalt krisesenter, med beskrivelse av roller og ansvar.

De rutiner som er spesifikke for en situasjon med mistanke om eller påvisning av AI vil gå foran andre generelle rutinebeskrivelser dersom det er motstrid.

2 OVERVÅKING

Både for villfugl og i fjørfeholdet er det satt i verk overvåkningsprogrammer. Programmene har som målsetting å fange opp eventuell smitte så raskt som mulig og er lagt opp i samsvar med de føringer som nasjonale og internasjonale risikovurderinger har gitt.

2.1 Villfugl

Alle arter av fugler kan få AI. I epidemien, forårsaket av HPAI subtype H5N1, som startet i Øst-Asia i 2003 og som etter hvert spredte seg til Europa og Skandinavia, er det i første rekke andefugler (svaner, ender og gjess), måker og rovfugler som har vært rammet. Overvåkningen må derfor ha fokus på disse artene.

Mattilsynet har formalisert et samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning for å styrke overvåkningen hos ville fugler. I perioder har også andre instanser vært involvert i overvåkningen.

Publikum i hele landet rapporterer om mistenkelig funn. Interessen fra publikum er en styrke for overvåkningen. Mattilsynet skal informere publikum om betydningen av at slike funn blir rapportert til Mattilsynet.

Overvåkningen av villfugl har til nå gitt et representativt materiale.

2.2 Fjørfehold

I fjørfeholdet undersøkes rutinemessig (OK-programmer) et visst antall besetninger for forskjellige infeksjoner, deriblant for AI. Det dreier seg om sertifiserte besetninger og et representativt utvalg av andre kategorier besetninger. I utformingen av OK-programmet for AI vil det bli tatt særlig hensyn til risiko for smitte fra villfugl.

Alle obduksjoner av fugl/fjørfe ved Veterinærinstituttet vurderes også i forhold til AI.

2.3 Forsendelse av døde fugler

Mattilsynet står som ansvarlig for at innpakningen og forsendelsen er i samsvar med de anbefalinger som er gitt av Veterinærinstituttet. Det vises i den forbindelse til beskrivelse av rutiner for innsendelse av døde, avlivede eller sjuk villfugl fra Veterinærinstituttet, datert 29. mai 2006, snr. 06/10129 -36; **vedlegg 2**. Rekvisisjonsskjema, **vedlegg 3**, for undersøkelse av døde- eller avlivet villfugl, utarbeidet av Veterinærinstituttet, skal benyttes ved innsendelse.

2.4 Fjorfereregister

Alt fjørfehold over 200 dyr skal registreres i et eget register. Det er ønskelig at alt fjørfehold, unntatt stuefugl, kommer inn i et tilsvarende register. Det er en del spørsmål som må avklares før dette kan skje og det er derfor ikke tatt noen beslutning om å etablere et slikt register.

3 VARSLINGSRUTINER

3.1 Nasjonal varsling

All varsling og rapportering foregår i linja og forøvrig i samsvar med ABP.

Rapportering/melding til departementer, bransjeorganisasjoner etc. er også beskrevet i ABP.

Sannsynligvis vil den første mistanken bli rapportert til et distriktskontor. Dersom andre ledd i organisasjonen skulle få første varselet, er dette leddet ansvarlig for å melde fra til de øvrige, både oppover og nedover, i organisasjonen.

En skisse over varslingsrutiner:

Det lokale Mattilsynet	→	Det regionale Mattilsynet	→	Det sentrale Mattilsynet
↓		↓		↓
Varsler det regionale Mattilsynet.		Varsler det sentrale Mattilsynet		Varsler relevante departementer og organisasjoner sentralt.
Varsler organisasjoner, private og offentlige.		Varsler regionale organisasjoner, private og statelige		Offentliggjør at det foreligger mistanke/ bekreftet utbrudd/påvisning, i samråd med departementet..

3.1.1 Meldepliktig sjukdom

AI er en meldepliktig sjukdom A-sjukdom. Enhver som finner grunn til mistanke om AI skal melde fra til Mattilsynet, jfr. Matloven §6, andre ledd.

Mattloven § 19, andre ledd og forskrift 27.06.2002 nr. 732 om bekjempelse av dyresykdommer pålegger eier, eller andre som har råderett over fjørfe eller andre fugler i fangenskap, å isolere dyr ved mistanke om alvorlig smittsom dyresjukdom. Personer som ervervsmessig beskjeftiger seg med produkter framstilt av slike dyr har meldeplikt i henhold til samme hjemmel.

Meldeplikt for veterinærer er fastsatt i Forskrift om instruks for A-, B- og C-sjukdommer § 2.

3.2 Internasjonal rapportering

Det sentrale Mattilsynet er ansvarlig for internasjonal rapportering. Det foreligger ingen forpliktelse til å rapportere mistanke om AI til EU, ESA og OIE. Dette vurderes i det enkelte tilfellet. Rapportene skal være mest mulig dekkende i forhold til omstendighetene som foreligger og de tiltak som er truffet.

Prosedyre for internasjonal rapportering er beskrevet i Hovedkontorets ABP, bilag 02/12 - 16.

3.2.1. Skandinavia

Allerede før mistanke om AI er offentliggjort skal Chief Veterinary Officer (CVO) i henhold til uformell avtale, varsle CVO'ene i de andre skandinaviske land.

3.2.2 ADNS-systemet; EU-kommisjonen

Følgende tilfeller skal innen 24 timer rapporteres elektronisk til EU-kommisjonen:

- Bekreftede primærutbrudd av AI hos fjørfe og andre fugler i fangenskap, både forårsaket av høypatogene (HPAI) og lavpatogene (LPAI) Influenta A-virus
- Alle prøver fra fjørfe og andre fugler i fangenskap i overvåkningsprogrammet som er positive for AI, både HPAI og LPAI,
- Positive prøver for HPAI fra villfugl
- Bekreftede påvisninger av AI i slakterier, transportmidler, grensekontrollstasjoner, karantener etc,

- Infeksjon hos fugler forårsaket av andre typer influensavirus av aviær opprinnelse som kan være en trussel mot folkehelsen

Sekundærutbrudd skal rapporteres første virkedag hver uke.

3.2.3 OIE

Primærutbrudd av HPAI hos fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap og positive påvisninger av HPAI, subtyper H5 og H7, hos ville fugler skal rapporteres til OIE innen 24 timer. Rapporteringen skal være elektronisk eller per fax.

3.2.4 ESA

Samme informasjon som sendes via ADNS-systemet, skal sendes ESA. ESA er ikke oppkoblet på ADNS; meldingen må derfor sendes manuelt.

4 FOREBYGGENDE TILTAK FOR Å HINDRE INTRODUKSJON AV AVIÆR INFLUENSA

4.1 Generelle tiltak

Det finnes ulike forskrifter som fastsetter generelle beskyttelsestiltak i forhold til AI. Følgende forskrifter kan nevnes:

4.1.1 Forskrift 18. november 1994 nr. 1020 om sertifisering av fjørfevirksomheter

Forskriften har til formål å forebygge spredning av smittsomme dyresjukdommer ved å fastsette dyrehelsemessige krav ved frambud av rugeegg og levende dyr fra fjørfevirksomheter (avl- og oppalsbesetninger). Resultatene fra den regelmessige overvåkningen mhp. spesielle sykdommer gir grunnlag for godkjenning av besetningen til salg/forflytning av dyr/egg ut av besetningen.

4.1.2 Forskrift 21. desember 2001 nr. 1595 om helseovervåkning i fjørfebesetninger

Forskriften skal sikre at fjørfe er egnet til å bli slaktet ved autorisert eller godkjent slakteri. Forskriften setter krav om hvilke opplysninger som skal inngå i besetningens driftsregiseter/besetningsjournal. Samtidig gir den meldeplikt for dyreeier/ansvarlig dersom det observeres sykdom/atferdsproblemer eller forøket dødelighet. Besetningen skal knytte til seg en veterinær som skal gå gjennom besetningen to ganger årlig.

4.1.3 Forskrift 5. desember 2005 nr. 1417 om midlertidige tiltak for å hindre smitte av høypatogene aviær influensa fra ville fugler til fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap

Forskriften gir generelle bestemmelser om at fugler i fangenskap skal holdes på en slik måte at de har minst mulig kontakt med ville fugler. Det er spesielt fokus på rutiner ved vanning og fôring. Avhengig av risikobildet kan det bli opprettet geografiske områder med forbud mot å holde fjørfe og andre fugler i fangenskap utendørs på en slik måte at de kan etablere smittefarlig kontakt til villfugl. I slike områder vil det være forbud mot dyreansamlinger og om nødvendig krav om behandling av dyras drikkevann.

4.2 Særlige tiltak

Mattilsynets personell på alle ledd har en viktig oppgave i å informere alle som holder fjørfe om betydningen av å etablere rutiner som skjermer dyreholdet for innslep av smitte. Regelverket setter krav om slike rutiner. Dyreeiere må vurdere behovet for å gjøre tiltak som går utover offentlige krav.

Fokus skal rettes mot

- Smittevern ved inntak av fôr, egg, levende dyr og annet mulig smittefarlig materiale
- Person- og annen nødvendig trafikk
 - antall besøkende til dyrehold begrenses til et minimum.
 - personer som skal inn i dyreholdet, må ta smittehygieniske forholdsregler.
 - besetningen skal ha en egen smittesluse.
 - personer som har vært i utlandet skal ha oppholdt seg i Norge i minimum 48 timer før de går inn i husdyrrom; for personer som har oppholdt seg i område med smittsom dyresykdom anbefales 72 timers karenstid.
- Smittevern i forhold til vill fauna
 - sikring (vedlikehold/utbedringer) av bygninger
 - sikring av besetningens fôr og fôringsutstyr
 - god orden og godt renhold.
 - sikring av evt. utearealer; inkludert badedammer.
 - sikre drikkevann til tamfugl.

5 TILTAK VED MISTANKE OM/PÅVISNING AV AVIÆR INFLUENSA (HPAI - H5N1) HOS VILLFUGL

5.1 Målsetting

Ved mistanke om eller utbrudd av AI hos viltlevende fugler vil målsettingen være å beskytte fjørfe og andre fugler i fangenskap mot AI-smitte fra ville fugler.

5.2 Generelt om tiltak

De tiltak som skal gjennomføres er hjemlet i ”forskrift 9. mars 2006 om særskilte beskyttelsestiltak ved mistanke om eller bekreftet høypatogen aviær influensa av subtype H5N1 hos viltlevende fugl”.

Tiltakene retter seg i første rekke mot fjørfehold som måtte bli inkludert ved etablering av soner.

Det er viktig at alt mottakelig dyrehold i nærhet av påvisningsstedet blir registrert og gitt veiledning om nødvendige beskyttelsestiltak. Forebyggende tiltak er viktig for å hindre at fjørfehold skal bli smittet.

Området i umiddelbar nærhet til påvisningsstedet skal i regelen sperres av. Utbredelsen av avsperrert område må vurderes ut fra den konkrete situasjon.

Erfaringene til nå har vist at det ikke alltid har vært relevant å etablere soner ved påvisning av AI hos villfugl. I vassdrag vil ofte døde fugler samle seg ved naturlige barrierer og gjerne i betydelig avstand fra der hvor de døde eller ble smittet.

5.2.1 En sammenfatning av viktige tiltak, slik de blant annet framkommer i bekjempelsesforskrift: oppgavefordeling

- Foreslå soner; Det regionale Mattilsynet
- Etablering av soner gjennom soneforskrift: Det sentrale Mattilsynet.
- Innsamling av døde/sjuke dyr og inspeksjon i området: Det lokale Mattilsynet.

- Framskaffe en epidemiologisk oversikt: Det lokale Mattilsynet
- Innsendelse av døde fugler til analyse: Det lokale Mattilsynet.
- Avskjerming av området, evt. med hjelp av eksterne krefter: Det lokale Mattilsynet.
- Informere om jaktforbud innen soner: Det lokale Mattilsynet
- Etablere en desinfeksjonsenhet for klarering av spesielt utsatt personell; Det lokale Mattilsyn i samarbeid med Det regionale Mattilsynet
- Overvåkning av hygienebestemmelser/rutiner i fjørfehold: Det lokale Mattilsynet
- Aktiv overvåkning av fjørfehold ved inspeksjoner, prøvetaking og krav om produksjonsrapporter: Det lokale Mattilsynet.
- Aktiv overvåkning av evt. dyreparker og hobbyfjørfehold: Det lokale Mattilsynet.
- Kontroll med at bestemmelsene om transport og bevegelse av fjørfe og fjørfeprodukter i sonen overholdes; Det lokale Mattilsynet
- Informasjon til media, publikum mm: Det lokale, Det regionale og Det sentrale Mattilsynet.

Det regionale Mattilsynet skal bistå/legge til rette for alt arbeid som utføres av Det lokale Mattilsynet. Det sentrale Mattilsynet skal alltid forholde seg til Det regionale Mattilsynet.

5.2.2 Dyrehold med fjørfe

Det lokale Mattilsynet skal ha løpende oversikt over tilstanden i fjørfehold gjennom egne inspeksjoner og/eller rapporter fra virksomhetene. Mattilsynet skal ikke unødig foreta besøk i besetningene.

Følgende skal dokumenteres:

- Helsestatus/dødelighet
- Produksjonstall
- Generelle hygienerutiner
- Ajourført besøksprotokoll
- Inntak/utførsel av dyr og produkter

5.3 Unntak

Forskrift 9. mars 2006 nr. 297 om særskilte beskyttelsestiltak ved mistanke om eller bekreftet høypatogen aviær influensa av subtype H5N1 hos viltlevende fugl, åpner i prinsippet for unntak (§§ 11, 12, 13 og 14) fra mange påbud/forbud, under forutsetning av at Mattilsynet har tilstrekkelig kontroll.

Det er utarbeidet en egen veileder om grunnlag for innvilgelse av unntak; se *vedlegg 4*.

6 TILTAK VED MISTANKE OM AVIÆR INFLUENSA (HPAI) HOS FJØRFE OG ANDRE FUGLER I FANGENSKAP

6.1 Et hovedprinsipp

Mattilsynet kan treffe de tiltak og gi de påbud det finner nødvendig for å forebygge, begrense eller utrydde smittsomme dyresjukdommer. Tiltak og påbud kan iverksettes på grunnlag av mistanke, jf forskrift 3.juli 2007 nr 842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap, samt forskrift 27. juni 2002 nr 732 om bekjempelse av dyresykdommer.

6.2 Første mistanke i et dyrehold

Rutiner for melding, varslig og rapportering framkommer i kap 3.

Når det lokale Mattilsynet får melding om mistanke om AI, skal kvalifisert personell rykke ut for å vurdere grunnlaget for mistanken.

Under utrykking skal følgende utstyr være tilgjengelig:

- Beredskapskoffert
- Desinfeksjonsmidler
- AI-skjema 1-3 (*vedlegg 6-8*)
- Overtrekkstøy og verneutstyr
- Prøvetakingsutstyr
- Inspeksjonsrapporter, svar på laboratorieundersøkelser og annet dokumentasjon som gir oversikt over tidligere helsestatus i virksomheten

Kjøretøy parkeres i god avstand fra besetningen; overtrekkstøy tas; følg for øvrig beskyttelsesrutinene slik de er beskrevet i kap 9.1.

Det skal foretas en klinisk vurdering av flokken og enkeltindivider. Dersom det er tvil om grunnlaget for mistanken, skal det søkes assistanse. Eget distriktskontor skal kontaktes som igjen kan samråd seg med regionkontoret. Veterinærinstituttet bør kontaktes dersom det fortsatt er tvil om grunnlaget for mistanken (se kap 9.2).

Det lokale Mattilsynet, i samråd med Det regionale Mattilsynet, må ta avgjørelsen om det er grunnlag for å opprettholde mistanken. Dersom mistanken opprettholdes, er det avgjørende at det settes i verk tiltak, før mistanken evt bekreftes, for å hindre smittespredning. Det sentrale Mattilsynet skal holdes løpende orientert av Det regionale Mattilsynet.

6.3 Mistanken avkreftes

Dersom mistanken avkreftes, skal egen enhet/overordnede i Mattilsynet varsles. Det lokale, Det regionale og Det sentrale Mattilsynet varsler sine respektive kontakter i samsvar med ABP.

Iverksatte tiltak oppheves. Egen organisasjon og evt. andre som er informert varsles.

6.4 Opprettholdt mistanke

Dersom mistanken opprettholdes, skal Mattilsynets personell forbli på stedet og forholde seg til eget distriktskontor.

Arbeidet med å kartlegge kontakter inn og ut av besetningen de siste 8-10 dager samt å hindre mulig smittespredning fra dyreholdet fortsetter. Dyreeier skal så langt som råd oppgi antall fjørfe, andre fugler i fangenskap og tamme pattedyr fordelt på art og produksjonskategori ut fra førte lister.

Dyreeier skal informeres om og pålegges sperretiltak. AI-skjema 1, (*vedlegg 6*), brukes for å informere dyreeieren/den ansvarlige i dyreholdet om nødvendige sperretiltak for å hindre mulig spredning av AI-smitte. Utfylt og overlevert AI-skjema 1 er et forvaltningsvedtak som pålegger dyreholdet offentlige restriksjoner under tilsyn av Mattilsynet.

Nødvendige prøver tas i samråd med eget distriktskontor og Veterinærinstituttet (se kap. 9.2)

6.4.1 Forberedelse til opprettelse av soner

I samsvar med forskrift om bekjempelse av høypatogen aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap, skal Det regionale Mattilsynet foreslå områder for risikosone og observasjonssone til Det sentrale Mattilsynet. Ved mistanke om AI forårsaket av HPAI, subtype H5N1, skal det i tillegg foreslås A- og B-områder.

Det regionale Mattilsynet skal, i samråd med Det lokale Mattilsynet beskrive sone- og områdeforslagene med kartreferanser og andre nøyaktige beskrivelser. Det skal tas hensyn til geografiske, administrative, økologiske og epidemiologiske forhold som er relevante for spredning av HPAI. I utgangspunktet skal risikozonen og observasjonssonen være hhv. minimum 3 km og 10 km fra smittefokus. Lokale hensyn kan føre til at andre avgrensninger.

Mer informasjon om tiltak i soner finnes i kap. 7.3. Se også veileder til forskrift om bekjempelse av høypatogen aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap.

6.4.2 Sperretiltak; AI-skjema 1

I samsvar med § 29, jf § 5 i ”Forskrift 03.07.2007 nr842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap”, skal Det lokale Mattilsynet treffe vedtak om sperretiltak.

Sperretiltak i dyreholdet innebærer at:

- Fjørfe og andre fugler i fangenskap ikke kan tas ut av eller inn i dyreholdet.
- Personer ikke kan gå ut av eller inn på eiendommen uten tillatelse fra Det lokale Mattilsynet.
- Animalske produkter fra fjørfe og andre fugler i fangenskap, fôr, gjødsel og brukt strø, redskaper, kjøretøy, utstyr, gjødsel, kadaver, avfall, eller andre smitteførende varer eller gjenstander ikke kan flyttes til eller fra gården uten tillatelse fra Det lokale Mattilsynet.
- Fjørfe og andre fugler i fangenskap holdes i fjøs eller på annet sted hvor de kan isoleres. Dersom dette ikke er mulig, eller dyrevernsmessig uforsvarlig, skal de holdes annet sted hvor dyrene ikke kan komme i kontakt med annet fjørfe eller andre fugler i fangenskap i andre dyrehold.
- Ventilasjon i husdyrrom hvor det finnes fjørfe eller andre fugler i fangenskap reduseres til et nødvendig minimum.
- Persontrafikk til husdyrrom reduseres til et minimum.
- Det ved utgangen av dyreholdet etableres en smittesluse. Som et minimum skal det plasseres et kar med desinfeksjonsmiddel. Desinfeksjonsmiddel skal også plasseres ved innganger og innkjøringer til gårdsplassen.

Mattilsynets personell som er sluset ut fra sperret dyrehold skal de neste 72 timene:

- Ikke ha kontakt med friske mottakelige arter
- Ikke besøke steder der det holdes friske mottakelige dyr
- Ikke ha direkte kontakt med personer som arbeider eller har kontakt med mottakelige dyr

Etter klarering fra nærmeste overordnede kan utsluset personell fra Mattilsynet delta i bekjempelsesarbeid i smittet dyrehold.

6.4.3 Epidemiologisk rapport; AI-skjema 2

Så raskt som mulig utarbeides epidemiologisk rapport ved å fylle ut AI-skjema 2; *vedlegg 7*.

AI-skjema 2 brukes for å registrere alle relevante epidemiologiske data. Side 1 og 2 av skjemaet oversendes/formidles umiddelbart til eget distriktskontor. Øvrig del oversendes/formidles så snart skjemaet er utfyllt.

AI-skjema 2 oversendes fra Det lokale Mattilsynet direkte til Det regionale Mattilsynet som formidler, med evt. regionalt supplement, dette videre til Det sentrale Mattilsynet. AI-skjema 2 oversendes Veterinærinstituttet fra Det sentrale Mattilsynet.

Det er viktig at informasjonen som AI-skjema 2 gir raskt videreformidles. Om nødvendig må informasjonen gis telefonisk.

6.4.4 Avlivning ved mistanke

Dersom det oppstår mistanke om AI i tilknytning til tidligere bekreftet primærutbrudd, kan Det regionale Mattilsynet bestemme at dyreholdet skal avlives med bakgrunn i epidemiologiske indikasjoner og kliniske vurderinger, uten forutgående laboratorieundersøkelser.

Dersom det avgjøres at dyreholdet skal avlives, fatter det regionale Mattilsynet vedtak om avlivning, i samsvar med § 29 jf § 5 andre ledd i *"Forskrift 03.07.2007 nr842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap"*.

6.4.5 Ytterligere tiltak

Det regionale Mattilsynet kan i samsvar med § 29, jf § 15 i *"Forskrift 03.07.2007 nr842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap"*, utvide tiltakene til å gjelde flere dyrehold dersom det foreligger mistanke om spredning av smitte.

7 TILTAK VED PÅVIST AVIÆR INFLUENSA (HPAI) HOS FJØRFE OG ANDRE FUGLER I FANGEN SKAP

7.1 Videreføring av tiltak

Når AI er påvist i et dyrehold videreføres arbeidet med utgangspunkt i de tiltak som ble satt i verk da det forelå mistanke, se kap 6.4.

Tiltakene som skal i verksettes er bl.a. hjemlet i forskrift om bekjempelse av høypatogen aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap. Forskriften om bekjempelse av dyresjukdommer fra 2002 og Mattloven er annet sentralt regelverk.

7.2 Tiltak i smittet dyrehold

Det lokale Mattilsynet skal sørge for at:

- Prøver som er nødvendig for gjennomføring av epidemiologiske undersøkelser blir tatt og videresendt til Veterinærinstituttet
- Alt fjørfe og alle andre fugler i fangenskap i dyreholdet avlives så raskt som mulig. (Prosedyre for avlivning er beskrevet i kap. 9.4.)
- Alle døde dyr og egg i dyreholdet blir destruert eller forsvarlig nedgravd i samsvar med gjeldende bestemmelser.

- Alt materiale og avfall som kan være kontaminert, herunder fôr, gjødsel, brukt strø blir destrueres eller behandles på en måte som sikrer at AI-smitte uskadeliggjøres.
- Fjærkre som allerede er klekket og som stammer fra dyreholdet i tiden mellom det sannsynlige tidspunktet for introduksjon av AI-smitte i dyreholdet og tidspunktet da dyreholdet ble satt under offentlig tilsyn, spores og avlives.
- Kjøtt fra fjørfe som er slaktet og egg som er produsert i tiden mellom det sannsynlige tidspunktet for introduksjon av AI-smitte i dyreholdet og tidspunktet da dyreholdet ble erklært smittet, så langt det er mulig, spores og destrueres.
- Bygninger, utearealer og andre områder som kan være smittet, utstyr som sannsynligvis er kontaminert, kjøretøy brukt til transport av fjørfe eller andre fugler i fangenskap, skrotter, kjøtt, fôr, gjødsel, brukt strø, og andre materialer eller gjenstander som sannsynligvis er kontaminert, blir destruert/rengjort og desinfisert

Det lokale Mattilsynet skal gis nødvendig bistand og støtte fra eget regionkontor.

7.2.1 Spesielt om sporing

Sporingen gjøres primært for å hindre videre smittespredning til dyr.

Det er ingen dokumentasjon på at mennesker er blitt smittet av AI via næringsmidler.

Fjorfenæring forventes å bistå Mattilsynet i sporing av rugeegg, levende dyr og produkter. I følge næringen kan konsumegg spores helt til den enkelte forbruker. Bearbeidede kjøttprodukter er vanskeligere å spore.

7.2.2 Etablering av dekontamineringssentral

Det skal opprettes en dekontamineringssentral for smittemessig klarering av alt personell som må ut av besetningen. Tilsvarende skal alt utstyr, inkludert kjøretøy, smittemessig sikres før det kan tas ut av sperret område. Se nærmere under kap. 9.5.

7.2.3 Tiltak overfor andre dyrearter i smittet dyrehold

Svin

Dersom det er svin i et dyrehold hvor det er utbrudd av AI, skal de testes for mulig forekomst av antistoffer mot AI. Det skal tas ut 60 svaberprøver fra nese/svelg fra hver produksjonsenhet før ,evt. samme dag som, fjørfe blir avlivet. Etter 2-4 uker tas det minst 60 blodprøver. Det bør opprettes kontakt med Veterinærinstituttet for å få avklart evt. ytterligere behov ved prøvetakingen.

Er laboratorieprøvene serologisk negative, tilsier det at dyrene ikke utgjør en smittefare.

Det regionale Mattilsynet kan da gi tillatelse til videre drift i besetningen med restriksjoner. Det tillates ikke at dyr blir tatt inn eller ut av besetningen. Regionkontoret kan likevel bestemme at dyrene kan sendes til slakt ved et nærmere angitt slakteri under forutsetning av at de sanitetsslaktes.

Dersom det foreligger positive serologiske tester eller kliniske symptomer som indikerer at smitten har spredd seg til griser i besetningen, skal de avlives straks etter det lokale Mattilsynets anvisning og tilsyn.

Kattedyr

Ved å fortære døde, smittede fugler eller ved at de på annen måte får i seg smittet fôr, kan kattedyr få AI. Katter anbefales å bli holdt innendørs.

Andre dyr

Det regionale Mattilsynet kan fatte vedtak om tilsvarende tiltak som for svin også for andre husdyr av pattedyrslekten i dyreholdet hvor AI, forårsaket av høypatogene subtyper, er påvist.

7.2.4 Tiltak i separate fjørfehold

Dersom eiendommen hvor det er påvist HPAI har fjørfehold som epidemiologisk er atskilt fra smittet enhet, kan Det regionale Mattilsynet betrakte husdyrholdet som ikke smittet og dermed unnta dyreholdet fra pålegg om avliving og sanering.

7.2.5 Unntak

I spesielle dyrehold som sirkus, dyreparker, dyrebutikker, laboratorier og lignende kan Det regionale Mattilsynet fatte vedtak om å fravike tiltak om avlivning av alle dyr av mottakelige arter. Det er en forutsetning at alle tiltak som er nødvendige for å hindre spredning av AI-smitte er iverksatt.

Det sentrale Mattilsynet skal underrette ESA dersom slik beslutning blir truffet.

7.2.6 Rapporter

Når det gjelder bruk av AI-skjema 1 (varsling om sperretiltak) og AI-skjema 2 (epidemiologisk rapport) vises til kap. 6.4.2 og kap. 6.4.3.

Når smittet besetning er sanert, skal Det lokale Mattilsynet melde fra om dette ved å sende side 1 og 2 av AI-skjema 3, se **vedlegg 8**, til Det regionale Mattilsynet.

7.3 Etablering av soner og områder

Ved utbrudd forårsaket av HPAI skal Det sentrale Mattilsynet gi forskrift om opprettelse av risikosone og observasjonssone. Ved påvisning av HPAI, subtype H5N1, skal det i tillegg opprettes A- og B områder. Se kap. 6.4.1.

7.3.1 Tiltak i sonene; noen prinsipper

I risikosonene er det forbud mot å

- Flytte fjørfe, rugeegg, konsumegg, fjørfekadaver og andre fugler i fangenskap
- Transportere fersk fjørfekjøtt, med enkelte unntak

I observasjonssonen er det forbud mot å

- Flytte fjørfe, rugeegg og konsumegg uten tillatelse fra Det regionale Mattilsynet; det er ikke tillatt å flytte nevnte materiale til annet dyrehold i sonen.

I risiko- og observasjonssonen er det videre forbudt å

- Flytte husdyr av pattedyrslekten uten tillatelse fra Det lokale Mattilsynet
- Fjerne eller spre strø og gjødsel fra dyrehold uten tillatelse fra Det lokale Mattilsynet
- Avholde markeder, konkurranser, markeder ol
- Sette ut fuglevilt

I A- og B-områder er det forbudt å flytte levende fjørfe og andre fugler i fangenskap, samt rugeegg fra

- Fra A- og B-områder til andre land.
- Fra A- og B-områder til sykdomsfrie deler av landet

- Innenfor A- og B-områdene
- Mellom A- og B-områdene.

I risiko- og observasjonssoner skal Det lokale Mattilsynet:

- Lage/ha et register over alle dyrehold med mottakelige arter i risikozonen. Registeret oppdateres jevnlig.
- Framskaffes informasjon om alt fjørfe/fugler i fangenskap som er transportert ut av sonen de siste 21 dager før den dato man mener at infeksjonen har funnet sted.
- Etablere gode rutiner for desinfeksjon av kjøretøy som har transportert potensielt smittefarlig materiale
- Gjennomføre nødvendig/risikobasert veterinærkontroll i fjørfehold. Hyppigheten av kontrollen fastsettes av Det regionale Mattilsynet etter en epidemiologisk vurdering.
- Sørge for merking av sonene/områdene
- Drive aktiv informasjon til fjørfeprodusenter, publikum og andre viktige målgrupper

7.3.2 Dyreeiers plikter i risiko- og observasjonssonen

Dyreeier plikter å

- Holde alt fjørfe innomhus og dermed isolerte i forhold til andre dyr, inkludert ville fugler
- Melde fra til Det lokale Mattilsynet om sin virksomhet
- Registrere alle bevegelser (dyr, produkter, gjenstander, kjøretøyer, personer etc) ut og inn av dyreholdet; dyreparker er unntatt
- Etablere hensiktsmessig smittesluse og andre smitteforebyggende tiltak
- Melde fra til Det lokale Mattilsynet dersom det oppstår indikasjon på at dyreholdet kan være smittet

7.3.3 Unntak

Regelverket gir Det regionale Mattilsynet anledning til å innvilge unntak fra bestemmelsene i sonene/gi tillatelser etter søknad dersom dette oppfattes forsvarlig og ikke er i strid med internasjonale forpliktelser. En viktig forutsetning for å gi unntak er at Mattilsynet har tilstrekkelig kontroll. Se detaljerte vilkår i veileder til forskrift om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap.

7.4 Prinsipiell oppgavefordeling

Den prinsipielle oppgavefordeling mellom leddene i Mattilsynet er blant annet omtalt i notat av 6. mars 2006, Snr. 06/10129 – 20.

Samhandlingen mellom Mattilsynet og andre offentlige etater på regionalt nivå er omtalt i brev fra administrerende direktør i Mattilsynet til regiondirektørene, datert 3. mars 2006, Snr. 06/10129 – 43.

7.4.1 Det sentrale Mattilsynet

Det sentrale Mattilsynet skal

- Lede bekjempelsen nasjonalt og bistå regionene i deres arbeid
- Fastsette og ajourholde forskrifter, inkludert soneforskrifter
- Ha løpende kontakt med politisk nivå og nasjonale offentlige og private organisasjoner
- Ha kontakt med andre lands myndigheter og internasjonale organisasjoner
- Forestå internasjonal rapportering
- Forestå nasjonal kommunikasjonsvirksomhet; legge til rette for kommunikasjonsvirksomhet ute i regionen

- Vedlikeholde sentralt inngåtte avtaler.

7.4.2 Det regionale Mattilsynet

Det regionale Mattilsynet skal

- Lede og koordinere bekjempelsen i eget ansvarsområde
- Foreslå ulike soner/områder
- Aktivere inngåtte avtaler som er nødvendig for å gjennomføre en full sanering av dyrehold.
- Fatte vedtak om avliving av alt fjørfe og andre fugler i fangenskap i dyreholdet
- Fatte vedtak om dekontaminering/uskadeliggjøring av kadaver og annet smittet materiale
- Rapportere til Det sentrale Mattilsynet
- Forestå løpende kommunikasjon med relevante regionale instanser og presse

Regionalt inngåtte avtaler legger grunnlag for samhandling med:

- Politi
- Siviltforsvaret
- Fylkemannen
- Kommunehelsetjenesten
- Andre instanser som kan bidra og som det er inngått avtale med

Det regionale Mattilsynet skal aktivere sentralt inngåtte avtaler for å utføre

- Avliving og sanering (Anticimex/AGA/Næringen)
- Destruksjon av avlivede dyr (Norsk Protein)
- Rekvirering av desinfeksjonsmidler (Felleskjøpene)
- Rekvirering av brent kalk (Franzefoss Miljøkalk)
- Rekvirering av Tamiflu (Oseltamivir) via Norsk Medisinaldepot/ lokalt apotek

Oversikt over sentralt inngåtte avtaler framkommer i eget brev, datert 26. juni 2006, ref. 06/10129 – 41, fra Hovedkontoret til regiondirektørene.

Det regionale Mattilsynet kan bestemme at avlivede dyr og annet smittet materiale skal graves ned på egnet sted i samsvar med forskrift*) om nedgraving av smittet materiale fastsatt av Miljøverndepartementet.

*) Forskriften er ennå ikke fastsatt

7.4.3 Det lokale Mattilsynet

Det lokale Mattilsynet skal forestå og lede bekjempelsesarbeidet i smittet besetning (se kap. 7.4)

7.5 Organisering av bekjempelsesarbeidet i smittet dyrehold

Det lokale Mattilsynet er ansvarlig for alt arbeid som blir gjort i smittet besetning. De er også ansvarlig for det personell, eget og innleid, som deltar i bekjempelsesarbeidet.

Det regionale Mattilsynet skal bistå og koordinere arbeidet lokalt.

Dyreeier er juridisk ansvarlig for å gjennomføre pålagte tiltak. Reelt sett kan det ikke forutsettes at dyreeier, av ulike grunner, evner å gjøre dette arbeidet. Derfor må Mattilsynet opptre både som myndighet og aktør.

Hovedmålet med arbeidet vil være å hindre/begrense videre smittespredning. At tiden mellom mistanke om/påvisning av AI og avliving av dyr og sanering av smittet dyrehold er kortest mulig er grunnleggende for å hindre videre smittespredning. Raskt og effektivt arbeid av kompetent personell er en kritisk suksessfaktor i bekjempelsen.

Mattilsynets Hovedkontor har anbefalt Det regionale Mattilsynet og etablere et vist antall **saneringsteam** i hver region. Saneringsteamene, som må bestå av personell fra distriktskontorene og et antall lekfolk som er godt kjent med fjørfehold, til sammen ca. 10 personer i hvert team, forventes å bli satt inn der det trengs. Dette innebærer en viss spesialisering i den enkelte region. Personell i saneringsteamene er de som skal inn i hus med smittede dyr og som dermed kan bli sterkest eksponert for smitte. De skal derfor på forhånd være vaksinert mot influensa og de skal medisineres med Tamiflu (Oseltamivir). **Se ellers vedlegg 5.**

Eksternt personell som kommer inn i smittet besetning i regi av regionalt eller sentralt inngåtte avtaler skal i minst mulig utstrekning håndtere smittede dyr.

7.6 Tiltak i kontaktdyrehold

Kontaktdyrehold er fjørfebesetninger som har hatt smittefarlig kontakt med/spesiell nærhet til dyrehold med AI. Det lokale Mattilsynet skal på bakgrunn av epidemiologiske undersøkelser identifisere kontaktdyrehold; AI-skjema 2. Kontaktdyrehold skal i alle tilfeller pålegges restriksjoner for å hindre mulig smittespredning. Det regionale Mattilsynet kan bestemme at fjørfe i kontaktdyrehold skal avlives og at dyreholdet skal saneres iht. § 29 jf § 15 i "Forskrift 03.07.2007 nr842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap".

Kriterier for å gjennomføre avliving i kontaktdyrehold:

Kriterier for avliving	Kriterier mot avliving
Kliniske symptomer på AI i kontaktdyreholdet	Ingen kliniske symptomer på AI i kontaktdyreholdet
Høy mottakelighet hos dominerende fjørfearter	Lav mottakelighet hos dominerende fjørfearter
Forflytning av fugler til kontaktdyreholdet fra dyrehold med bekreftet utbrudd, på et tidspunkt hvor smitte sannsynligvis var til stede i avsenderdyreholdet	Ikke kjent forflytning av fugler til kontaktdyreholdet fra dyrehold med bekreftet utbrudd, på et tidspunkt hvor smitte sannsynligvis var til stede i avsenderdyreholdet
Kontaktdyreholdet ligger i et område med høy fjørfetetthet	Kontaktdyreholdet ligger i et område med lav fjørfetetthet
Sykdommen har vært til stede i dyrehold med bekreftet utbrudd, med sannsynlig spredning av smitte, i noe tid før bekjempelsestiltak ble iverksatt	Sykdommen har vært til stede i dyrehold med bekreftet utbrudd, men med begrenset spredning av smitte, før bekjempelsestiltak ble iverksatt
Kontaktdyreholdet ligger nærmere enn 500 meter fra dyrehold med bekreftet utbrudd ¹	Kontaktdyreholdet er ligger mer enn 500 meter fra dyrehold med bekreftet utbrudd ¹
Kontaktdyreholdet er koblet til mer enn ett dyrehold med bekreftet utbrudd	Kontaktdyreholdet er ikke koblet til dyrehold med bekreftet utbrudd
Epidemien er ikke under kontroll og antall dyrehold med bekreftet dyrehold er økende	Epidemien er under kontroll

¹ Der fjørfetettheten er svært høy skal en større avstand vurderes

I kontaktdyrehold skal man følge samme prosedyre som ved mistanke, jf. kap. 6.

7.7 Tiltak ved mistanke om eller påvisning av AI i slakterier, på Grensekontrollstasjoner eller i transportmidler

Dersom det er grunn til å tro at det har vært smittefarlig kontakt mellom et utbrudd av AI og transportmidler, slakterier, grensekontrollstasjoner og lokaliteter som laboratorium, dyrepark, karantenestasjon og vitenskaplig institusjon, skal det iverksettes tiltak i samsvar med tidligere nevnte forskrifter.

Oppgave- og ansvarsfordeling mellom leddene i Mattilsynet er sammenfallende med det som er beskrevet for dyrehold med mistanke/bekreftet mistanke om AI.

7.8. Varighet av tiltak i risiko- og observasjonssone

Oppheving av tiltak i risikosonen og observasjonssonen ved utbrudd av HPAI, kan tidligst skje hhv. 21 dager og 30 dager etter at alle dyr av mottakelige arter i utbruddsbesetningen er avlivet og destruert og den foreløpige rengjøring og desinfeksjon av besetningen er avsluttet og rapportert, jf § 21 i *"Forskrift 03.07.2007 nr 842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap.*

Før oppheving av soner forutsettes det, at det er gjennomført en klinisk undersøkelse av fjørfe i alle fjørfehold og at evt. prøver av fjørfe er negative.

8 PÅVISNING AV AVIÆR INFLUENSA HOS FJØRFE OG ANDRE FUGLER I FANGENSKAP FORÅRSAKET AV LAVPATOGENT INFLUENSA-VIRUS (LPAI).

8.1 Prinsipper

Infeksjoner med lavpatogene subtyper av Influenza A -virus er i regelen subkliniske og kan dermed være i dyreholdet uten å oppdages.

Mistanke om og evt. påvisning av infeksjoner med lavpatogene subtyper vil normalt meldes og forvaltes som en B-sjukdom..

Norge plikter å rapportere påvisninger av lavpatogene virus av subtyper av H5 og H7, på samme måte som for høypatogene subtyper.

8.2 Tiltak

Med bakgrunn i eksisterende internasjonale trusselbilde og faren for at lavpatogene virus kan konverteres til høypatogene, vil påvisning av lavpatogene virus av subtyper av H5 eller H7 (LPAI) bli håndtert som en A-sjukdom. Mottakelige arter i dyreholdet vil bli avlivet og destruert.

I dyrehold hvor det er mistanke om lavpatogen influensa skal de samme tiltakene iverksettes som ved mistanke om høypatogen aviær influensa.

Tiltakene i et dyrehold hvor det er bekreftet utbrudd av LPAI, er noe mindre omfattende enn ved utbrudd av HPAI, da man ikke behøver å spore og destruere konsumegg og kjøtt som allerede har gått ut fra dyreholdet.

Ved utbrudd av LPAI skal det opprettes en risikosone med en radius på minst 1 km. I risikosonen gjelder de samme forbudene som i en risikosone opprettet ved utbrudd av HPAI,

med unntak av at det er tillatt å transportere fjørfekjøtt i sonen. Forskrift om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap og tilhørende veileder gir utfyllende informasjon om vilkår for unntak fra transportforbudet i risikozonen.

Standardprøver skal tas i alle fjørfehold i risikozonen.

Risikozonen skal opprettholdes i minst 21 dager etter desinfeksjon i dyreholdet med utbrudd, og i minst 42 dager etter påvisning av utbruddet.

9 RUTINER OG PRAKTISK GJENNOMFØRING

I dette kapittel beskrives en del rutiner for arbeid i smittet dyrehold eller for andre situasjoner der AI-smitte kan forekomme.

9.1 Beskyttelse av personell

I alle situasjoner der Mattilsynet er involvert i overvåkning og/eller bekjempelse av AI, har Mattilsynet ansvar for at eget, og evt. innleid personell, gis nødvendig beskyttelse.

Når det gjelder beskyttelse av personell som på forskjellig måte kan komme i kontakt med AI-smitte vises til en veiledning som er utarbeidet av Veterinærinstituttet i samråd med Nasjonalt folkehelseinstitutt; se *vedlegg nr. 5*.

I smittet besetning eller i besetning hvor det er mistanke om smitte skal følgende vektlegges:

- Antall personer som kan utsettes for smitte begrenses.
- Personell med mistanke om eller bekreftet infeksjonssjukdom skal ikke benyttes til arbeid som innebærer risiko for eksponering av AI-smitte.
- Personell skal være vaksinert mot influensa og skal medisineres med Tamiflu (Oseltamivir)
- Fullt beskyttelsesutstyr tas i bruk.

Ved mistanke om/påvisning av AI hos villfugl må beskyttelsestiltakene tilpasses situasjonen. Det er av stor pedagogisk betydning at de beskyttelsestiltak som settes i verk står i forhold til den reelle smittefaren. Overdimensjonerte beskyttelsestiltak skaper unødig frykt hos publikum.

Personell som skal inn i avsperrt område for å gjennomføre nærmere undersøkelser/innsamling av prøvemateriale, skal ha relevant beskyttelsesutstyr i første rekke i form av

- hansker
- beskyttelsesklær
- munnbind

Utenfor sperret område skal det normalt ikke gjennomføres særlige beskyttelsestiltak for personell eller desinfeksjonsprosedyrer for kjøretøy. Evt. innleid hjelp som holder vakt utenfor avsperrt område vil normalt ikke ha behov for bruk av beskyttelsesutstyr.

9.1.1 Beskyttelsesutstyr

Det regionale Mattilsyn er ansvarlig for å skaffe til veie egnet beskyttelsesutstyr. Følgende beskyttelsesutstyr skal være tilgjengelig:

- Vanntett forkle

- Kraftige engangshansker eller kraftige vanntette desinfiserbare hansker
- Åndedrettsvern (minst EN 149:2001-FFP-2 [P2- eller P3-maske])
- Tettsittende briller
- Engangs skoovertrekk eller vanntette, desinfiserbare sko eller støvler
- Egnet desinfeksjonsmiddel (*se vedlegg 9*)
- Plastsekker/plastposer
- Hansker (type ”oppvask”) og arbeidshansker
- Ekstra sett arbeidstøy
- Engangs beskyttelsesklær (kjeledress); kan med fordel ha annen farge enn hvit

9.2 Ekspertgruppe/forvaltningsstøtte

Det sentrale Mattilsynet skal opprette en ekspertgruppe som skal bistå Mattilsynet i bekjempelsen av AI. Ekspertgruppen skal bestå av fagpersonell innen områdene epidemiologi, virologi og ornitologi. Ekspertgruppen skal ledes av personell fra Veterinærinstituttet.

Ved mistanke om utbrudd av AI skal ekspertgruppen:

- På anmodning fra det regionale Mattilsynet bistå i vurdering av mistanke om primærutbrudd av AI
- Forestå epidemiologiske vurderinger av tilgjengelige opplysninger som er viktig for en effektiv bekjempelse og AI.
- Gi råd med hensyn til screening, prøvetaking, testprosedyrer, kontroll og eventuelt andre tiltak som skal gjennomføres.
- Ledede sentrale epidemiologiske vurderinger og regelmessig utføre risikovurderinger.
- Supplere de epidemiologiske data med geografiske, meteorologiske og andre nødvendige opplysninger.

Ekspertgruppen rapporterer til Det sentrale Mattilsynet.

9.3 Prøvetaking

9.3.1 Ansvar

Det lokale Mattilsynet fortar prøvetaking. Ved behov for økt bemanning, kan Det lokale Mattilsynet via eget regionkontor leie inn praktiserende veterinærer. Det regionale Mattilsynet kan, med bakgrunn i avtale mellom Mattilsynet og Den norske veterinærforening (Snr. 06/9372), pålegge praktiserende veterinærer å utføre slike oppgaver.

Det skal tas de prøver som er nødvendig for å

- Av- eller bekrefte mistanke
- Skape best mulig grunnlag for bekjempelsen
- Gjennomføre nødvendige epidemiologiske undersøkelser iht. skjemaer

Det lokale Mattilsynet skal om nødvendig kontakte Veterinærinstituttet for å få veiledning om prøvetakingen. Det lokale Mattilsynet skal, foruten å varsle eget regionkontor, varsle Veterinærinstituttet om innsendelse av prøver.

Det regionale Mattilsynet kan bestemme at det ikke skal tas flere prøver. Dette er aktuelt hvor det allerede er tatt ut tilstrekkelig antall prøver av primær smittekilde.

9.3.2 Prøvetakingsregime

Utstyr til prøvetaking:

- Desinfeksjonsmiddel, kanyle eller skalpellblad nr.11 (spiss type)
- Prøverør med propp, 5 ml; fås fra Veterinærinstituttet
- Annet utstyr slik det er beskrevet fra Veterinærinstituttet.

Blod tappes fra vena brachialis som framtrer ovenfor albueleddet. Det benyttes fortrinnsvis egnet kanyle, alternativt et skalpellblad. Blodet samles i et prøverør. Det trengs ca 1-2 ml prøvemateriale.

Standardprøver:

-10 døde/syke fugler, evt. 20 svaberprøver fra svelg og 20 svaberprøver fra kloakk, fortrinnsvis fra fugler som viser tegn til sykdom. Fugler som sendes inn må være nylig avlivet/nylig døde.

Og/eller

-30 blodprøver

I flokker med kliniske symptomer bør blodprøver tas samtidig med innsendelse av dyr til obduksjon. I flokker uten kliniske symptomer der det er påvist seroreagenter, bør nye blodprøver tas samtidig med svaberprøvene.

Nærmere kontakt med veterinærinstituttet (VI) vil avgjøre om alle, eller bare et utvalg prøver skal tas ut.

Prøvene må oppbevares kjølig og transporteres snarest mulig til det aktuelle VI. Merking og emballering av prøvene må skje i samsvar med *vedlegg 2*.

Spesielle forhold:

Ved **unntak om avlivning** i dyrehold med utbrudd av HPAI eller LPAI (jf §11 og §31 i forskrift om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap) skal følgende prøver tas med 21 dagers intervaller:

- alle døde fugler må sendes inn for undersøkelse
- 60 svaberprøver fra svelg og 60 svaberprøver fra kloakk; hvis antallet fugler i dyreholdet er under 60, skal alle fugler prøvetas. Alternativt kan man sende inn ferske avføringsprøver hvis det er praktisk vanskelig å få tatt prøvene.

Prøvene skal gjentas til man har fått 2 negative svar med 21 dagers intervaller.

Ved **unntak om transport** til slakteri, og fjørfe som er under oppverping som transporteres ut av sonene (jf § 20 i ovennevnte forskrift):

-60 svaberprøver fra svelg og 60 svaberprøver fra kloakk tas mindre enn 48 timer før transporten finner sted

Ved **gjeninnsetting** etter utbrudd skal følgende prøver tas:

- minst 20 blodprøver snarest mulig etter innsett (ikke daggamle kyllinger)
- døde fugler (maks 10/uke) skal sendes inn for undersøkelse de første 21 dagene

I alle andre tilfeller skal standardprøver tas der det er nødvendig.

9.3.3 Innpakking og forsendelse

All emballering, merking og forsendelse må foregå i samsvar med de beskrivelser som foreligger. Det vises i den sammenheng til notat fra Veterinærinstituttet om ”innsending av død eller avlivet, sjuk villfugl for undersøkelse med hensyn på høypatogen fugleinfluenza H5N1”, Snr. 06/10129- 36, se *vedlegg nr.2*.

9.4 Avlivning

9.4.1 Noen prinsipper

Dyreeier skal så langt som råd bistå Mattilsynet i arbeidet med av avlive/sanere besetningen. Det må tas høyde for at dyreeier, av ulike grunner, ikke evner å delta i dette arbeidet.

Ved avliving av dyr i smittet dyrehold er det viktig å ha fokus på følgende forhold:

- For å redusere omfanget av videre smittespredning skal dyrene avlives så raskt som mulig
- Dyrene skal avlives på en dyrevernmessig forsvarlig måte
- Personell som deltar i avlivingen skal ha best mulig beskyttelse
- Avliving skjer etter forutgående bedøving
- Før avliving starter opp bør dyrerommet, dyrene inkludert, desinfiseres med aerosol.
- Avliving skal fortrinnsvis skje innendørs og med gass.
- Overføring av sjuke dyr til containere, innendørs og utendørs, med påfølgende bruk av gass kan benyttes.
- Små enheter, opptil ca. 500 dyr, kan avlives ved injeksjon (barbiturater), nakketrekk eller dekapitering.
- Dersom det må velges avlivingsmetoder som innebærer søl av blod etc, skal avlivingen skje slik at sølet avgrenses og lett kan samles opp og destrueres.

9.4.2 Om dyrevelferd

Lov om dyrevern § 9 og forskrift om hold av høns og kalkun, § 22, sier at alle dyr skal avlives på en slik måte at de ikke lider unødig, herunder utsettes for unødig frykt og andre former for stress. Hensynet til beskyttelse av personell og kravet til raskest mulig avliving, vil kunne føre til tillem্পninger i forhold til bruk av ideelle avlivingsmetoder.

Avlivning bør kun foretas av personer som er over 16 år og som er lært opp til å utføre slikt arbeid.

9.4.3 Avlivningsmetoder

Injeksjon

Avlivning med injeksjon av Pentobarbital (Mebumal 10%) preparatet doseres 100 mg/kg (1ml/kg) og gis intraperitonealt i leveren

Nakketrekk

Bedøvelse oppnås ved et kraftig slag i hodet. Slaget påføres med stump gjenstand mot fuglens bakhode. *Avliving* skjer ved at ryggmargsforbindelsen i nakken brytes ved nakketrekk, samtidig som blodkarene i halsen rives over. Fuglen fikseres under venstre arm og med et kraftig vridende rykk dislokteres fuglens nakke.

Når avlivingen er gjort riktig, kjennes kun hud ved å klemme halsen mellom to fingre i det området hvor virvelsøylen og blodkar har vært. Hudfolden fylles etter hvert av blod.

En ”nakketrekkvariant”

Kyllinger av høns, kalkun, and og gås under 2 ukers alder avlives med en variant av nakketrekkmetoden. Kyllingen bedøvelse ved å holde den i et fast grep og slå bakhodet kraftig mot et hardt underlag eller mot en hard kant. Avliving skjer ved å trykk kyllingens hals mot en skarp kant med tommelen til en kjenner at nakkevirlene skilles.

Ved å klemme halsen mellom to fingre kjennes et mellomrom mellom virvlene; hudfolden fylles med blod.

Dekapitering – store dyr

Ved avliving av store dyr kan nakketrekk være tungt å gjennomføre. I slike tilfeller er dekapitering med øks et alternativ. For å bedøve dyret legges hodet på huggestabben og påføres et kontant slag med hammeren på øksa. Alternativt kan dette gjøres ved at hodet påføres et kontant slag mot huggestabben. Umiddelbart etter bedøvingen avlives dyret ved at hodet skilles fra kroppen.

For å forhindre blodsøl legges dyret i en stamp/bøtte/beholdere med lokk. Avlivingen skal foregå innendørs og på fast underlag; alt skal rengjøres og desinfiseres.

Gassing med CO2 i containere

Gassing med CO2 i containere kan foregå både innendørs og utendørs.

Fjørfeenæringen/Norsk Protein er innstilt på å stille tre containere til disposisjon. Disse har til sammen en totalkapasitet på 13.500 høner. Fagsenteret for fjørfe har laget en prosedyrebeskrivelse som skal sikre dyrevelferden i forbindelse med avlivingen.

Dyrene må kunne overføres til containeren på en forsvarlig måte. Containeren skal ha tette vegger og gulv, skal kunne lukkes med lokk/presenning og skal være lett å tømme.

Tilstrekkelig CO2 mengde skal gi bevissthets tap hos dyrene i løpet av 15-20 sekunder med påfølgende død. En ansvarlig person skal til enhver tid være tilstede, og vedkommende skal ha utstyr for kontroll av CO2 nivå.

Det lokale Mattilsynet skal kontrollere at:

- Det føres løpende kontroll med CO2 nivået i containeren, og at konsentrasjonen av CO2 hele tiden ligger innenfor de anbefalte nivåer.
- Dyrene mister bevissthet etter senest 15-20 sek; kontroll skjer gjennom innslippsluke.
- Det er tilstrekkelige intervaller mellom hvert innslipp av nye dyr
- Det etter at siste pulje er sluppet opp i containeren tilføres gass i 30 minutter.

Daggamle kyllinger har en høyere toleranse for CO2 og vil kreve lengre tid i kammeret. Kyllinger må derfor alltid avlives i lukket beholder. Bevisstløshet skal inntre etter 15-20 sek. Gass skal tilføres i minimum 30 minutter etter at siste kylling har tapt bevisstheten.

Gassbehov for avliving av daggamle kyllinger anslås til ca. 20 kg til 15.000 dyr. For kyllinger under 18 dager anslås behovet å være ca. 80 kg pr. 10.000 dyr dersom container på 12-14 m3 brukes.

Gassing med CO2 i hus

Bygningen må være tett eller la seg tette. Vegger tettes med landbruksplast. Dører, ventiler og vinduer tettes. Ventilasjons anlegg slås av. Tetting av tak er ikke nødvendig da gassen er tyngre enn luft.

Det kreves store volumer gass. Flytende gass bør ikke sendes direkte inn i bygning da dyrene kan få frostskaide og røropplegg vil fryse. Gass konsentrasjonen i bygningene må minimum holdes på 40 % i minimum en 30 minutters periode.

Bygningen luftes ut og eventuelle overlevende dyr avlives manuelt med nakketrekk eller mebumal. Personell skal ikke inn i bygning før gassleverandør/gassingsleder har gitt klarsignal på bakgrunn av gassmålinger.

Vannfugler har generelt en høy toleranse for CO2, så avliving av gjess og ender med CO2 bør unngås.

Bruk av cyanid

Bruk av cyanid anses å være en risikofylt metode rent arbeidsmiljømessig. Anticimex, som Mattilsynet har avtale med, har eget personell som er autorisert til å bruke cyanid. Død skjer ved kvelning. Gassing i bygning med cyanosil® (cyanid) er å betrakte som en nødløsning både ut fra et dyrevernhensyn og i forhold til sikkerhet for personell.

Gassingsleder skal gi klarsignal når bygningen igjen er tilgjengelig.

Utstyr til avlivning av fjørfe i hus

Solid pakketape (bred)	Desinfeksjons utstyr ryggspyte/ Virkon S
Ruller med landbruksplast bredde minimum 3 meter	Mebumal 10%
Stiftepistol	20 ml sprøyter/ kanyler
Merkepenn	Øks/ klubbe/ jernrør
Sperrebånd/ standard skilt	
Klesskift	Lukket container til avlastning
Plastsekker til klær	avlivningscontainer
Arbeidshansker + hansker engangs	
Beskyttelsesutstyr personell	

Andre avlivingsmetoder

Daggamle kyllinger kan og avlives maskinelt jfr Forskrift 12.12.2001 nr. 1494 om hold av høns og kalkun, dersom dette kan utføres med en forsvarlig smittehygiene.

9.5 Sanering av smittet dyrehold

Det sentrale Mattilsynet har inngått avtale med Anticimex AS om sanering av smittet besetning; ref. Snr. 06/12809 -3. Det regionale Mattilsynet aktiverer avtalen. Anticimex skal ved eventuelt utbrudd av fugleinflensa utføre arbeid på smittet/smittemistenkt sted under ledelse av Det lokale Mattilsynet. Anticimex skal stå for den praktisk gjennomføring av saneringsarbeid.

Anticimex AS har sine beredskapslagre plassert i Trondheim, Oslo og Stavanger. Hvert lager har materiell til desinfeksjon og avliving av 3 uavhengige tilfeller av fugleinflensa i fjørfebesetninger hver på ca. 7000 høner. En saneringsleder står ansvarlig for lagrene. Lokaliseringen av lagrene er i nærheten av fjørfetette områder.

Anticimex kan bistå Mattilsynet med kompetanseutvikling.

Ved behov kan Anticimex AS nås på vakttelefon 815 48 250 hele døgnet.

Kontaktperson i Anticimex AS er Stein Norstein, tlf. 926 26 989.

9.5.1 Prinsipper for rengjøring og desinfeksjon

Ved rengjøring og desinfeksjon av husdyrrom, gjødsel og ulike gjenstander, inkludert kjøretøy, skal det nyttes egnet desinfeksjonsmidler og vaskemidler.

Det lokale Mattilsynet skal føre tilsyn med/er ansvarlig for at all rengjøring og desinfeksjon i smittet besetning foregår på en betryggende måte.

I all rengjøring og desinfeksjon av fasiliteter med mye organisk materiale skal følgende prinsipielle rutiner følges:

- Gjennombløting med desinfeksjonsmiddel
- Mekanisk rengjøring
- Grundig vask
- Desinfeksjon
- Alt organisk materiale skal tas hånd om på egnet måte for senere destruksjon/uskadeliggjøring

Ved rengjøring av materiale/gjenstander, inkludert transportmidler, skal følgende rutiner brukes:

- Gjennombløting med varmt vann tilsatt rengjøringsmiddel
- Fysisk vask og skylling (skrubbing/høytrykksspyler)
- Avsluttende desinfeksjon av alle flater/gjenstander
- Avfall/organisk materiale skal tas hånd om på egnet måte for senere destruksjon/uskadeliggjøring

Ved bruk av desinfeksjonsmidler skal følgende prinsipper vektlegges

- Desinfeksjonsløsning brukes samme dag den er blandet.
- Desinfeksjonsmiddel skal dekke alle flater.
- Desinfeksjonsmidler skal ha tilstrekkelig virketid.
- Etter desinfeksjon skal bygninger/flater/utstyr tørke før det tas i bruk.
- Ved eventuell tåkelegging må bygningen tettes.

Gjennomsnittelig brukes ca. 0,4 liter middel per m². Enkelte desinfeksjonsmidler kan tilsettes etylenglykol/monopropylenglykol (obs. etylenglykol er giftig!) ved spesielt kaldt vær for å hindre at dette fryser.

Utfyllende informasjon om bruk av desinfeksjonsmidler finnes i **vedlegg 9**. Vedlegget inneholder blant annet veiledning om

- Rengjøring og desinfeksjon ved AI
- Desinfeksjonsmidler og aktuelle virkestoffer
- Desinfeksjon og blandingsforhold
- Mattilsynets avtaler om leveranse av desinfeksjonsmidler

9.5.2 Dekontamineringssentral for personell

Det skal opprettes en dekontamineringssentral for å sluse personell ut av smittet besetning/sperret område. Slusa består av tre atskilte deler:

- Uren garderobe
- Dusj/vaskerom
- Ren garderobe.

Utstyr til opprettelse av dekontamineringssentral skaffes til veie av Det regionale Mattilsynet. Sivildforsvaret kan etablere dekontamineringssentral.

Eksempel på dekontamineringssentral fra Sivildforsvaret:

Personlig dekontaminering

- Engangs overtrekkstøy, hodeplagg og fottøy etterlates i dyreholdet i plastsekker og brennes.
- Klær som har vært brukt i sperret dyrehold, skal legges i plastsekk og forsegles. Dette tøyet skal senere tørr-renses eller kokevaskes.
- Vanntett overtrekkstøy for flergangs bruk skal rengjøres og desinfiseres før dyreholdet forlates.
- Det skal foretas full kroppsvask og hårvask.
- Overtrekkstøy for flergangs bruk skal legges i plastsekk og forsegles. Tøyet skal senere tørr-renses eller kokvaskes.
- Rent tøy og sko utleveres i ren avdeling.

Personell som er sluset ut fra sperret dyrehold skal de neste 72 timene:

- Ikke ha kontakt med mottakelige dyr
- Ikke besøke steder der det holdes mottakelige dyr
- Ikke ha direkte kontakt med personer som arbeider eller har kontakt med mottakelige dyr

Personell som er sluset ut kan, etter klarering fra Mattilsynet, likevel delta i arbeid på annet sted med utbrudd av AI.

9.5.3 Rengjøring og desinfeksjon av materiell som skal ut av sperret område/smittet dyrehold

Alt utstyr, inkludert kjøretøy, som skal tas ut av smittet besetning/sperret område skal rengjøres og desinfiseres etter de prinsipielle rutiner som er beskrevet i kap. 9.5.1

9.5.4 Uskadeliggjøring av smittet materiale

Alt smittet materiale inkludert gjødsel sikres på egnet måte og destrueres på anvist nedgravingsplass på stedet/eiendommen eller på kommunal nedgravingsforbrenningsplass. Bruk av kommunal nedgravings- eller forbrenningsplass krever godkjenning fra kommunale/regionale miljøvernmyndigheter.

Det regionale Mattilsynet kan med hjemmel i forskrift*) om håndtering av dyrekadaver ved utbrudd av smittsomme dyresjukdommer, bestemme å grave ned avlivede dyr og annet smittet materiale. (*Per juni 2007 er forskriften er ennå ikke vedtatt).

Materiale som skal graves ned skal overdynkes med desinfeksjonsmiddel før et lag med brent kalk legges på toppen før grava lukkes. Det trengs ca. 100 kg brent kalk per tonn avfall/gjødsel. Grava skal være tilstrekkelig dyp slik at ville dyr ikke får tilgang. Det vises ellers til de krav som forskriften setter.

Gjødsellager kan med fordel, etter oversprøyting med kaustisk soda, stå urørt i 30 – 40 dager.

9.5.5. Brenning av smittet materiale

Brenning av smittet materiale skal normalt ikke skje. Dersom dette likevel må gjøres, kan dette foregå ved å bygge en brannseng, slik:

- Grav en grøft 3m lang, 20cm dyp og 60cm bred
- Midt på og vinkelrett graves en tilsvarende grøft.
- Over ene grøften legges bjørkestokkene
- Mellomrommet mellom stokkene fylles med halm.
- Oppå stokkene legges plankene med 5 cm mellomrom.
- På plankene legges trebriketter og steinkull
- Kadavrene innpakket i plast legges på.
- Halm legges rundt kadavrene og parafin/diesel helles over.
- Halmen under kadavrene påtennes.

Til brannseng trengs:

6-8 hl steinkull/tørr ved
5 halmballer
20 l parafin/diesel

6-sekker trebriketter/tørr ved
6-8 tykke stokker
8 planker 3m lange

9.5.6 Håndtering av avfall/diverse produkter/materiell som skal destrueres, graves ned eller brennes

Fjørfe, eventuelle egg og annet materiell som skal destrueres, graves ned eller brennes samlet i en container.

Redskaper og annet utstyr som en velger ikke å destruere skal renses og desinfiseres.

Høy og halm som stammer fra dyrehold hvor det er bekreftet AI og er fraktet vekk fra eiendommen etter antatt infeksjonstidspunkt, kan oversprøytes med sitron- eller aldehydopløsning og enten fjernes straks under stadig oversprøyting med desinfeksjonsmiddel eller fjernes etter 4 ukes lagring.

9.6 Avfallshåndtering

Det er inngått sentral avtale med Norsk Protein om destruksjon av avlivede dyr; se Snr. 06/8375.

Miljødepartementet, i samarbeid med SFT og Mattilsynet, har vedtatt en forskrift som gir Det regionale Mattilsynet hjemmel, på visse vilkår, til å grave ned smittet materiale inkludert avlivede dyr (se blant annet 9.5.4).

Lokale forbrenningsanlegg vil kunne benyttes til å uskadeliggjøre kontaminert materiale og gjenstander. Materiale legges i tette plastposer/tette containere og fraktes til nærmeste forbrenningsanlegg, etter avtale med forbrenningsanlegget. Det regionale Mattilsynet er ansvarlig for at det foreligger slike avtaler.

Brenning av døde dyr eller annet smittet materiale skal normalt ikke gjennomføres.

9.7 Gjeninnsetting av dyr

Gjeninnsetting av dyr kan først finne sted etter at restriksjonene i dyreholdet er opphevet av Mattilsynet - tidligst 21 dager etter at avsluttende sanering er gjennomført. I løpet av de første 21 dagene etter innsett kreves følgende:

- Distriktskontoret skal gjennomføre minst én klinisk undersøkelse av nytt innsett av fjørfe, helst mot slutten av 21 dagers periode etter innsett.
- Det skal tas prøver av dyrene for laboratorieundersøkelser
- Fjørfe som dør i løpet av denne første perioden må testes for aviært influensavirus
- Smittehygieniske tiltak må gjennomføres for å hindre at personer som går inn i eller forlater dyreholdet sprer evt. smitte av aviær influensa.
- Ikke noe fjørfe kan forlate dyreholdet denne perioden
- Eier må føre journal over dyreholdet, og endringer i produksjonsdata, samt økt mortalitet eller morbiditet må straks meldes fra om til distriktskontoret.

Distriktskontoret avgjør om tiltakene også skal gjelde for andre fugler enn fjørfe, evt. også ved gjeninnsetting av andre dyrearter.

Gjeninnsetting i kontaktdyrehold kan finne sted etter en risikovurdering av det lokale Mattilsynet.

10 VAKSINERING

10.1 Generelt

A-sjukdommer er de mest smittsomme/tapsbringende dyresjukdommer og har til felles at all bekjempelse har som målsetting å fjerne smitten. Ut fra dagens regelverk er det generelt ikke tillatt å vaksinere mot A-sjukdommer i Norge. I nødssituasjoner vil vaksinasjon kunne tas i bruk innenfor gjeldende regelverk. Nødvaksinering, som brukes for å få kontroll med smittespredningen, innebærer normalt at vaksinerte dyr avlives og destrueres.

Det er usikkerhet omkring evt. bruk av vaksinasjon i bekjempelse/kontroll av et utbrudd av AI. Vaksinering kan gi en falsk sikkerhet og redusere fokus på andre hensiktsmessige kontroll- og overvåkningstiltak.

Eksisterende vaksiner er beregnet på hønsefugler. Effekten av slike vaksiner overfor andre dyr enn høns og kalkun er usikker.

10.2 Mulig vaksinasjon i Norge

EU har lagt opp til at vaksinasjon kan gjennomføres på frivillig basis. Vaksinasjon har i første rekke blitt diskutert/brukt i fjørfehold som baseres på utedrift og dermed som en mulig beskyttelse overfor smitte fra ville fugler. I noen grad er ordinært fjørfehold innendørs også vaksinert. Vaksineringen er gjennomført i beskjeden grad.

Det har også vært aktuelt å vaksinere i dyreparker.

Vaksinering kan bli aktuelt også i Norge, i første rekke hos høns og kalkun, dersom situasjonen er i ferd med å komme ut av kontroll. I en slik situasjon vil det være aktuelt å vurdere nødvaksinering for å begrense smittespredning med påfølgende avlaving av vaksinerte dyr. Det kan også oppstå situasjoner der det kan være aktuelt å vaksinere i dyreparker.

Vaksinasjon av fjørfe mot AI kan også være et relevant tiltak i forhold til å begrense muligheten for en pandemi.

En beslutning om å ta i bruk vaksinasjon vil basere seg på blant annet:

- Tettheten av mottagelige flokker i et området
- Risikoen for spredning av virus fra infiserte flokker
- Størrelsen på det geografiske området for utbruddet
- Dokumentert effekt av tilgjengelige vaksiner i markedet

Veterinærinstituttet har den 23. mars 2006 avgitt en rapport omkring de problemstillinger som knytter seg til vaksinasjon. Mattilsynet bygger sine vurderinger blant annet på denne rapporten.

10.3 Nødvendige rutiner

Vaksinasjon i bekjempelsen av AI innebærer revaksinering etter to til tre uker, for deretter å gjentas med bestemte intervaller, minst årlig. Det må tas blodprøver av vaksinerte dyr for å teste effekten.

Vaksiner må inneholde virus som er forskjellig fra feltvirus (sjukdomsvirus) og som på laboratoriet må kunne skilles fra hverandre. Å ta i bruk vaksinasjon krever derfor at det ved Veterinærinstituttet etableres en diagnostikk som kan skille mellom vaksinevirus og feltvirus, DIVA-strategi.

10.4 Forutsetninger for å sette i gang vaksinasjon mot AI

Følgende forutsetninger må være på plass dersom vaksinasjon mot AI skal i verksettes i Norge:

- Forbudet som er nedfelt i "Forskrift 20. desember 1999 nr. 1320 om vaksinasjon av husdyr, vilt og fisk og andre akvatiske dyr" må endres; Ansvarlig LMD
- Det sentrale Mattilsynet (Nas Sandnes) må gi brukstillatelse av en spesiell vaksine
- Statens legemiddelverk må gi markedsføringstillatelse
- Det må foreligge godkjenninger av vaksinasjonsplan/opplegg fra ESA/EU-kommisjonen
- Det må sikres tilgang på ønsket vaksine fra relevant leverandør
- Det må inngås avtale med en norsk grossist (lagring og distribusjon)
- Det må gjennomføres opplæring i regi av Mattilsynet, Nas-Sandnes

10.5 Avtaler om tilgang på og lagring av vaksine

Det sentrale Mattilsynet arbeider med en avtale med Merial om levering av H5N9-vaksiner. Det legges opp til at det i Norge til enhver tid lagres 150 000 doser og at det etableres en vaksinebank i Italia med 2 mill. doser

Det sentrale Mattilsynet har inngått avtale med VESO om lagring og distribusjon av vaksine i Norge.

11. KOMMUNIKASJON

11.1 Internkommunikasjon

Ved et utbrudd av AI er utfordringene knyttet til intern kommunikasjon i Mattilsynet betydelige. Den ideelle målsettingen er at medarbeiderne i Mattilsynet skal være orientert før publikum og media for øvrig. Vi vet at dette neppe er realistisk. Likevel, ved at alle ledd i Mattilsynet har fokus på internkommunikasjon, vil de ubehagelige situasjonene bli færre.

Det enkelte ledd er ansvarlig for kommunikasjon med eksterne instanser i eget ansvarsområde, slik det blant annet framgår av ABP.

Kommunikasjon er et linjeansvar. Se også kap. 3.1.

Hovedkontoret i Mattilsynet har utarbeidet et omfattende informasjonsmateriale som kan anvendes i hele organisasjonen. Det er blant annet laget informasjonsmateriell for 1) fjørfebransjen og fjørfeeiere, 2) veterinærer, 3) reisende, 4) katte- og hundeeiere og 5) skoleverket.

11.2 Viktige budskap til eksterne instanser og publikum for øvrig

Hovedinnholdet i Mattilsynets budskap til eksterne instanser, inkludert media, om overvåkning og bekjempelse av AI på dyr er:

- Fugleinfluenza er en dyresjukdom; mennesker som har hatt særlig tett kontakt med sjuk fugl uten beskyttelse kan smittes.
- Det er ikke dokumentert at fugleinfluenza kan overføres til mennesker via næringsmidler; dersom næringsmidler blir tilbakekalt er det primært for å hindre spredning av smitte til annet dyrehold.
- Dersom smitten påvises/finnes hos ville fugler i Norge, må det påregnes at smitten/sjukdommen vil være i villfuglpopulasjonen noen år framover.
- Det er ikke realistisk å bekjempe AI hos ville fugler.
- Mattilsynet har som primærfokus å hindre smittespredning til fjørfeholdet.
- Mattilsynet har ansvar for å ha et tjenlig regelverk, føre tilsyn og om nødvendig fatte vedtak for å forebygge, bekjempe og hindre videre spredning til annet fjørfehold. Alle offentlige bestemmelser som foreligger og som måtte bli fastsatt etter hvert har dette som overordnet målsetting.
- Ved mistanke om/påvisning av fugleinfluenza i fjørfehold vil besetningen bli avlivet og destruert.
- Alle tiltak innenfor etablerte soner/områder er har som målsetting å hindre smittespredning via levende fjørfe og fjørfeprodukter.
- Innenfor sonene/områdene anbefales at katter holdes innendørs og at hunder føres i bånd.
- Dersom etablerte metoder for bekjempelsen ikke strekker til, kan det bli aktuelt å gjennomføre nødvaksinasjon/ringvaksinasjon for å hindre smittespredning.
- Vaksinasjon av dyreparker kan også bli vurdert.

Publikum generelt er opptatt av mulig fare for egen helse relatert til kontakt med mulig sjuke fugler. I samråd med Veterinærinstituttet og Nasjonalt folkehelseinstitutt er det gitt ut en veileder, *se vedlegg 5*, som gir svar på slike spørsmål til ulike kategorier personell.

Spørsmål om folks helse i forhold til AI skal prinsipielt besvares av helsemyndighetene. Mattilsynets personell må likevel være berett til å svare på disse spørsmål i gitte situasjoner. Hovedinnholdet i dette budskapet er:

- AI er en dyresjukdom
- Mennesker som er blitt smittet med AI har hatt særlig tett kontakt, uten beskyttelse, til sjuk eller død fugl.
- Ikke ta på fugler som er døde eller virker syke.
- Vask hendene dersom du har vært i kontakt med sjuk eller død fugl.
- Barn skal oppfordres til å unngå kontakt med døde og sjuke fugler og avføring fra fugler.
- Ved mating av villfugl bør man unngå direkte kontakt med fuglene. Etter håndtering av fuglebrett, frøautomater og lignende bør man vaske hendene godt.
- Dersom man finner flere døde fugler innenfor et avgrenset område, skal man melde fra til Mattilsynets distriktskontorer på 06040 så raskt som mulig.

11.3 Informasjon til spesielle yrkesgrupper og til næringen

11.3.1 Fjørfe næringen

Ved mistanke om og ved påvisning av AI skal alle deler av fjørfeholdet holdes løpende informert om utviklingen både lokalt, regionalt og på nasjonalt plan.

Fjørfe næring/dyreeierne har plikt til å rapportere til Det lokale Mattilsynet dersom et oppstår mistanke om unormale forhold. Slik rapportering skal skje ved

- Nedgang i fôr - og vanninntak med mer enn 20 %
- Nedgang i eggproduksjonen på mer enn 5 % i mer enn 2 dager.
- Dødelighet over 3 % i løpet av en uke
- Kliniske tegn eller andre observasjoner som gir grunnlag for mistanke om AI

11.3.2 Dyrehelse- og annet veiledningspersonell

Praktiserende veterinærer, annet dyrehelsepersonell og veiledningspersonell for øvrig, privat eller statelig, skal holdes orientert av Mattilsynet om status i eget virkeområde og om situasjonen i landet for øvrig.

Det forventes at dyrehelse- og annet veiledningspersonell:

- Holder seg oppdatert om smittesituasjonen og er à jour mhp. aktuelle beskyttelsestiltak.
- Er nøye med å gjennomføre hygieniske beskyttelsestiltak
- Er oppmerksom på om fjørfeholdets smitteforebyggende tiltak holder mål.
- Rapporterer til Mattilsynet dersom de oppdager symptomer/besetningsfunn som gir grunnlag for mistanke om AI

Det sentrale Mattilsynet har inngått avtale med Den Norske Veterinærforening, **Snr. 06/9372**, som innebærer at veterinærer kan beordres av Det regionale Mattilsynet, mot godtgjørelse, til å utføre oppdrag fra Mattilsynet og for øvrig delta i bekjempelsen. Beordringen er hjemlet i dyrehelsepersonell loven § 27.

Det regionale Mattilsynet har instruksjonsmyndighet og det faglige ansvaret for beordret personell.

11.3.3 Katte- og hundeeiere

Katter

Katter vil normalt komme i kontakt med fugl, blant annet som predatorer. Katter som fortærer smittede fugler kan utvikle AI og i verste fall dø.

Det er ikke vist at viruset har smittet fra katter til mennesker, eller fra katter til andre dyr. Men katten kan smitte andre katter.

Dersom katten bringer inn døde fugler, bør disse kastes på vanlig måte. Bruk et papirhåndkle, plastpose eller lignende når du håndterer den døde fuglen. Vask hendene godt etterpå.

Hunder

I Thailand er det rapportert ett tilfelle av dødelig fugleinfluensainfeksjon hos hund som hadde spist smittede ender.

11.4 Samhandling med andre offentlige etater

Alt offentlig arbeid knyttet til overvåkning og bekjempelse av AI er Mattilsynets ansvar. Arbeidet vil kreve betydelig samhandling med andre etater. Det vises i den sammenheng til ***Snr. 06/10129 - 44.***

Under beredskapsplanlegging og når det foreligger mistanke om eller påvisning av AI, skal alle ledd i Mattilsynet ha løpende kontakt og et formalisert samarbeid med:

- Helsemyndighetene
- Kommunene
- Fylkesmann
- Politi
- Sivilforsvaret
- Forsvaret
- Tollvesenet

For Det sentrale Mattilsynet er kontakten og det løpende samarbeid med Veterinærinstituttet, Nasjonalt folkehelseinstitutt og Sosial og helsedirektoratet viktig. Det sentrale Mattilsynet skal ha løpende kontakt med LMD.

På departementsnivå er ansvaret delt mellom Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Mattilsynet har ansvar for beredskap, risikohåndtering og bekjempelse for dyresykdommen AI. Sosial- og helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet har ansvar for beredskap, håndtering og bekjempelse relatert til folkehelse.

På regionalt nivå har Fylkesmannen ansvar for den regionale koordinering. Det regionale Mattilsynet skal ha løpende kontakt med fylkesmannen slik at den regionale koordinering blir best mulig. Etter behov vil Fylkesmannen kunne etablere kriseutvalget i fylket.

Politiet har gjennom en bistandsinstruks ansvar for å bistå Mattilsynet. Mattilsynet har gjennom § 23 i Matloven hjemmel til å anmode Politiet om bistand. Politiet disponere blant annet Heimevernet i slike situasjoner.

Alle deler av Mattilsynet skal holde nevnte etater orientert om de tiltak og vurderinger som gjøres og som er relevante for de respektive etater.

VEDLEGG NR. 1

OM AVIÆR INFLUENSA

Aviær influensa (AI) er en smittsom virussjukdom hos fugler, som kan føre til en dødelighet i fjørfeflokker på opp til 100 %. Sjukdommen er forårsaket av Influenza A-virus. Ulike subtyper av viruset fører til sykdom av forskjellig alvorlighetsgrad. Sterkt sjukdomsframkallende Influenza A-virus betegnes "high pathogenic avian influenza" (HPAI). Det finnes virus som har liten evne til å framkalle sykdom og som benevnes LPAI, ("low pathogenic avian influenza-LPAI"). LPAI kan finnes hos villlevende fugler, spesielt ulike arter av gressender og måker. Av norske gressender (stokkand, brunnakke og krikkand) som ble undersøkt i forbindelse med jakt i 2005 hadde ca. 20 % av fuglene LPAI-virus av ulike subtyper i tarmen.

Alle fuglearter kan smittes, men det er stor variasjon i utvikling av sykdom. Høns og kalkuner er mest mottagelig. HPAI-virus av subtypen H5N1 har også gitt alvorlig sykdom på villlevende fugler. Epidemien med subtype H5N1, som startet i Øst-Asia i 2003, er det eneste eksempel på at sterkt sjukdomsframkallende fugleinfluensavirus har spredt seg over større avstander med villfugl. Blant villfugl i Europa er det særlig andefugler (svaner, ender og gjess) måker og rovfugl som er blitt rammet av sykdommen. Av ender er det hovedsakelig dykkender som har dødd, mens gressender åpenbart er mer resistente.

Utvikling av sykdom

Den raske spredningen som har skjedd med Influenza A-virus, H5N1, hos ville fugler representerer også en fare for at viruset kan tilpasse seg mennesker og dermed bli opphav til en pandemi. Til nå har dette ikke skjedd. Pandemitrusselen ligger imidlertid hele tiden i bakgrunn og mye tyder på at Europa og verden for øvrig i årene som kommer vil ha et helt annet fokus på AI som en zoonose enn tidligere. Antall rapporterte døde mennesker på verdensbasis per medio oktober 2006 angis av WHO å være 151 av totalt 256 registrert smittet. I forhold til det store antall mennesker som har hatt smittefarlig kontakt med sjuke fugler er dette svært små tall.

Fugleinfluensa-virus har vært årsaken til tre kjente pandemier hos mennesker på 1900-tallet; i 1918 med spanskesykevirus av subtype H1, i 1957 med Asia-sykevirus av subtype H2, og i 1968 med Hong Kong-influensa av subtype H3. Undersøkelser foretatt i ettertid av prøver tatt fra mennesker før 1918, har vist at infeksjoner med både subtype H2 og H3 hadde forekommet tidligere. I 1997 ble 18 personer i Hong Kong smittet med subtype H5N1. Seks av disse døde. Det var relativt sett få som ble smittet i forhold til det store antall som var i kontakt med infisert fjørfe. I 2003 var det et stort utbrudd hos fjørfe i Nederland med Influenza A-virus, subtype H7N7. Av anslagsvis 4 500 personer som hadde særlig nær kontakt med smittet fjørfe ble det rapportert om kliniske symptomer (konjunktivitt og/eller influensalignende symptomer) hos 453 mennesker. En veterinær, som deltok aktivt i bekjempelsesarbeidet, døde av sykdommen.

Virusegenskaper

Influenza A-virus, subtype H5N1 skilles blant annet ut med faeces og kan overleve lenge/være infektivt i uker/måneder under gunstige betingelser, avhengig av blant annet temperatur, pH, UV-stråling og fuktighet. Drikkevann, badevann, beite- og fôringsplasser kan representere betydelig smittefare.

Influensaviruset kan overleve lenge i vann ved lave temperaturer og i frossen tilstand nærmest på ubegrenset tid. På trematerialer/kunststoff inaktiveres virus etter 1-2 dager, avhengig av temperatur og fuktighet.

I organisk materiale som avføring, egg, kjøtt overlever virus ved:

- 4 C°: overlever i 30 dager
- 20 C°: mellom 3 og 7dager
- 22 C°: i 4 dager. I bløtgjødsel kan viruset være infeksiosøst i inntil 105 dager.

Viruset er ømfintlig for sollys, tørke, varme og inaktiveres ved temperaturer over 60 C° i 5 minutter eller 100 C° i 1 minutt. pH over 11 og under 5 inaktiverer viruset.

Influenzavirus A er lite motstandsdyktige mot kjemiske desinfeksjonsmidler. En rekke desinfeksjonsmidler vil derfor være effektive mot viruset. Valg av desinfeksjonsmidler vil være avhengig av faktorer som temperatur, organisk belastning/smuss og hvilke materialer som skal desinfiseres.

Kliniske symptomer

Infeksjon med HPAI-virus hos fjørfe kan ofte gi dødelighet uten forutgående symptomer. I andre tilfeller kan man se luftveissymptomer eller sentralnervøse symptomer. Dødeligheten kan være opp mot 100 % avhengig av virusets virulens, dyreart, dyrenes alder og motstandskraft. Symptomene er betydelig mildere hos ender og gjess enn hos kalkun og høns. Inkubasjonstiden er kort, vanligvis fra 1 til 3 dager.

Infeksjon med LPAI-virus kan forløpe uten symptomer. I noen tilfeller kan en se redusert allmenntilstand, nedsatt appetitt, nedgang i eggproduksjonen og milde luftveissymptomer. Dårlig miljø og andre infeksjoner forsterker symptomene. Kalkuner utvikler gjerne alvorligere symptomer enn høns ved infeksjon med LPAI-virus.

Patologiske forandringer

Omfanget av patologiske forandringer kan på grunn av det raske forløpet være svært begrenset, eventuelt kan man finne ødemer, blødninger og nekroser i flere organer. Ødem og blødninger i huden har forekommet i noen utbrudd. På grunn av det raske forløpet vil ville fugler som har dødd av HPAI, subtype H5N1, som regel være i normalt hold.

Det vises ellers til Veterinærinstituttets hjemmesider (www.vetinst.no) og publikasjoner for øvrig når det gjelder ytterligere beskrivelser av smittestoff og aviær influensa hos dyr.

VEDLEGG NR.2 (Snr. 06/10129 -36)

Innsending av død eller avlivet, sjuk villfugl for undersøkelse med hensyn på høgpatogen fugleinfluenza H5N1

Beredskapsnummer: 03789

Veterinærinstituttets nye landsdekkende beredskapsnummer for Mattilsynet benyttes ved varsling av mistenkte tilfeller utenom arbeidstid (døgnkontinuerlig vakt).

Utstyr: Engangs plasthansker, sterke poser/sekker av gjennomsiktig plast, sterk hyssing, og væskeabsorberende papir (avis eller lignende).

Framgangsmåte ved prøvetaking: Ta på plasthansker. Væskeabsorberende papir (avis) brettes ut i bunnen av plastpose/plastsekk nr. 1. Fuglen føres deretter ned i plastpose/plastsekk 1 uten at den kommer i kontakt med posens/sekkens ytterflate, eller prøvetakerens klær. Hanskene vrenses av og puttes ned i posen/sekken sammen med fuglekroppen. Posen/sekken lukkes med hyssing. Pose/sekk nr. 1 føres ned i pose/sekk nr. 2 som også lukkes med hyssing.

Før innsending legges den plastinnpakka fuglen i egnet ytteremballasje (sterk eske). Rekvisisjonsskjema utarbeidet av Veterinærinstituttet fylles ut, og legges i konvolutt som limes til utsiden av ytteremballasjen. Pakken skal merkes utvendig som vist nedenfor for å vise kategorien av materiale i forhold til smittekategori i forbindelse med transporten. Pakken fremsendes til laboratoriet på hurtigst mulige måte.

Prøvemateriale: Kadaver av hele fugler.

Det skal bare sendes inn fugler som finnes syke eller døde uten åpenbar dødsårsak. Fugler som åpenbart er døde av mekanisk skade (trafikkdrept eller lignende) eller sult (avmagring) skal normalt ikke sendes inn. Det samme gjelder fugler som er råtne eller sterkt påspist (uegnet materiale).

For prioriterte risikoarter som andefugler (ender, svaner og gjess) og måker sendes det inn døde enkeltindivider. Det samme vil gjelde for rov- og åtselsfugler. For andre arter sendes det inn materiale dersom det finnes flere/mange døde fugler i samme område.

Rutiner for prøvesvar: Følger varslingsrutiner som fremgår av vedlegg til samarbeidsavtale mellom Mattilsynet og Veterinærinstituttet.

Adresser ved innsending av prøver:

Østlandet:

Ordinær pakkepost: Seksjon for vilthelse, Veterinærinstituttet i Oslo, Postboks 8156 Dep, 0033 OSLO
Over-natt-pakke: Seksjon for vilthelse, Veterinærinstituttet i Oslo, leveringsadresse Ullevålsveien 68, 0454 OSLO
Direkte levering: Ullevålsveien 68, OSLO
Telefon nr: 23 21 60 00

Rogaland og Agder:

Ordinær pakkepost: Veterinærinstituttet i Sandnes, Postboks 295, 4301 Sandnes
Over-natt-pakke: Veterinærinstituttet i Sandnes, leveringsadresse Kyrkjeveien 332/334, 4325 Sandnes
Direkte levering: Kyrkjeveien 332/334, 4325 Sandnes
Telefon nr: 51 60 35 40

Hordaland og Sogn og Fjordane:

Ordinær pakkepost: Veterinærinstituttet i Bergen, Postboks 1263 Sentrum, 5811 Bergen
Over-natt-pakke: Veterinærinstituttet i Bergen, leveringsadresse Bontelabo 8 B, 5003 Bergen
Direkte levering: Bontelabo 8 C, Bergen
Telefon nr: 55 36 38 38

Møre og Romsdal og Trøndelag:

Ordinær pakkepost: Veterinærinstituttet i Trondheim, Tungasletta 2, 7485 Trondheim
Over-natt-pakke: Veterinærinstituttet i Trondheim, postadresse Tungasletta 2, 7485 Trondheim, leveringsadresse Tungasletta 2, 7047 Trondheim
Over-natt-pakke til levering lørdag må merkes med en stor (rød) "L"
Direkte levering: Tungasletta 2, 7047 Trondheim
Telefon nr: 73 58 07 27

Nord-Norge:

Ordinær pakkepost: Veterinærinstituttet i Harstad, 9480 Harstad
Over-natt-pakke: Veterinærinstituttet i Harstad, 9480 Harstad, leveringsadresse Havnegata 4, 9404 Harstad
Direkte levering: Havnegata 4, 9404 Harstad
Telefon nr: 77 04 15 50

ELLER

Ordinær

pakkepost:

Over-natt-pakke:

Direkte levering:

Telefon nr:

Veterinærinstituttet i Tromsø, Stakkevollvn. 23b, 9292 Tromsø

Veterinærinstituttet i Tromsø, Stakkevollvn. 23b, 9292 Tromsø

Stakkevollvn. 23b, 9292 Tromsø

77 61 92 30

REKVISISJONSSKJEMA

UNDERSØKELSE AV DØD- ELLER AVLIVET VILLFUGL - OVERVÅKING AV AVIÆR INFLUENSA

Rekvirent: *Mattilsynet, Distriktskontoret for*.....Tlf:.....

Funnet av:.....Tlf:.....

Adresse:.....

Finners opplysninger om fuglen(e):

Funndato:..... Funnstatus: Død Sjuk

Hvor mange fugl var døde/sjuke:/..... Hvor mange sendes inn:

Art(er):.....

Funnsted:Kommune:.....

Beskrivelse: hva har skjedd, hvordan fant du fuglen(e):

.....
.....

Rekvirentens vurdering:

Status: Selvdød Avlivet m/injeksjon Avlivet m/vold

Hold/kondisjon: God Middels Dårlig

Sannsynlig årsak til død/sjukdom: Traume Avmagring

Infeksjon Annet

Er full obduksjon nødvendig/ønskelig: Ja Nei

Eventuelle tilleggsopplysninger:

VEDLEGG NR. 4 (Snr. 06/10129 – 43)

VEILEDER OM INNVILGELSE AV UNNTAK I FORSKRIFT 9. MARS 2006 OM TILTAK VED MISTANKE OM ELLER BEKREFTET HØYPATOGEN AVIÆR INFLUENSA HOS VILTLEVENDE FUGL.

Generelt

Det er behov for å gi anvisninger for når §§11, 12, 13 og 14 i forskrift om tiltak ved mistanke om eller bekreftet høypatogen aviær influensa hos viltlevende fugl skal komme til anvendelse. Temaet har vært diskutert med regionene og internt på Hovedkontoret. Naturlig nok er næringen sterkt opptatt av hvilke linje Mattilsynet vil legge seg på.

Prinsipper

Vi har ingen muligheter for å bekjempe aviær influensa i ville populasjoner. Det viktigste arbeidet vil være å registrere omfanget og finne ut hvilke arter som er smittet. Dette kan gi indikasjoner på hvor smitten kan tenkes å dukke opp i neste omgang. Fokus må hele tiden være på å begrense mulighetene til spredning til fjørfeholdet.

Etter Hovedkontorets oppfatning bør muligheter for unntak fra sonebestemmelsene være noe enklere ved påvisning hos ville fugler enn ved påvisning i fjørfehold. Forskriftens § 15 angir mer prinsipielt grunnlaget for forflytninger og dermed unntak.

Unntakene fra forbudene både i risikosone og observasjonssone må vurderes særskilt og etter søknad.

Dersom det gis tillatelse etter §§ 11, 12, 13 og 14, skal Mattilsynet på mottaksstedet varsles.

Levende dyr og rugeegg (risikosone og observasjonssone)

Søknader vurderes ut fra kvaliteten på de smitteforebyggende tiltak den aktuelle besetning har praktisert/satt i verk. Mattilsynets distriktskontor må i regelen inspisere den aktuelle besetning for å kunne tilegne seg ajourført kunnskap om status. Det kan være tilfeller der distriktskontoret i forkant har betryggende kunnskap om hygienerutinene i besetningen.

Ved vurdering av kvaliteten på hygienerutinene i besetningen/virksomheten må det legges vekt på at

- rutinene dokumenteres
- rutinene har vært praktisert over tid
- besetningseier/de som steller dyrene/de som driver virksomheten viser at de har reel innsikt i problemstillingen

I tillegg til ovennevnte punkter vil vi anbefale at MT stiller krav om transportruter. Forflytninger innen og ut av sonene må foregå i trygg avstand til fjørfehold.

Ved å legge til grunn optimale hygienerutiner for å gi tillatelse etter nevnte §§, vil en raskt få en standardheving av smitteforebyggende tiltak i fjørfebesetninger flest og andre virksomheter. Dette er en viktig bieffekt. Dersom disse betingelsene oppfylles, slik det blant annet forutsettes i §§ 6 og 8, mener Hovedkontoret at RK kan gi tillatelser i samsvar med §§ 11 og 12.

Produkter og biprodukter (risikosone)

§§ 13 og 14 gir relativt presise angivelser på hva som kan være grunnlag for å gi unntak fra forbudet. Betingelsene for å gi unntak er at relevante offentlige bestemmelser er fulgt. Det burde ikke være behov for ytterligere anvisninger.

Virksomheter som leverer *produkter fra vill fugl* må også dokumentere i henhold til forskrift 9. september 2005 nr. 1045 om generelle dyrehelsemessige betingelser for produksjon, bearbeiding, omsetning og import fra tredjeland av næringsmidler av animalsk opprinnelse til konsum at

- produktet er varmebehandlet
- produktet er merket med opprinnelse

Det er ikke forbud mot flytting av produkter eller biprodukter i observasjonssonen.

Andre spørsmål

Det vil med stor sikkerhet oppstå ytterligere spørsmål ved behandling av slike søknader. Hovedkontoret mener at den enkelte region må ta stilling til disse. Derimot finner vi det naturlig at den aktuelle region og Hovedkontoret ved de første påvisninger i Norge er i dialog om denne problemstillingen. En hovedmålsetting er at Mattilsynet i alle deler av landet oppfattes enhetlig og forutsigbart.

Den 15. mars 2006
Eivind Liven

Råd til forskjellige kategorier personell om beskyttelse ved kontakt med vill- og tamfugl i ulike risikosituasjoner

Generelt

Etter spredning av fugleinfluensaviruset H5N1 til flere europeiske land er sannsynligheten høy for at viruset også kommer til Norge. Nasjonalt folkehelseinstitutt i samarbeid med Mattilsynet, Veterinærinstituttet og Sosial- og helsedirektoratet gir derfor råd til publikum om kontakt med vill- og tamfugl. Disse rådene har til hensikt å hindre smitte til mennesker dersom det påvises eller mistenkes fugl smittet med fugleinfluensavirus i Norge.

Faren for at mennesker i Norge skal bli smittet av fugleinfluensa er svært liten. I de få tilfellene hvor viruset har smittet til menneske, tror man det først og fremst har skjedd ved inhalering av viruspartikler til luftveisslimhinnene og at det har vært særlig tett og ubeskyttet kontakt til mennesker.

Fordi det vil kunne oppstå til dels ulike risikosituasjoner som kan gi opphav til smitte fra fugl til menneske, har Nasjonalt folkehelseinstitutt i Norge i tråd med blant annet Danmark, opprettet tre ulike risikonivåer. Disse risikonivåene må ikke forveksles med risiko- og observasjonssoner som Mattilsynet vil opprette ved en eventuell påvisning av H5N1-smitte hos fugl i Norge.

Mattilsynet vil gjøre det kjent hvis det oppdages fugleinfluensavirus H5N1 hos fugl i Norge og hvilke områder som i så fall er rammet. Dette vil ha betydning for vurdering av risikoen og dermed hvilke råd som skal følges.

Risikonivå 1:

Sporadisk kontakt med ville fugler og deres avføring

Publikum bør ta følgende forholdsregler:

- Dersom man finner en død fugl, skal man melde fra til Mattilsynets distriktskontorer på 06040 så raskt som mulig.
- Unngå å ta på fugler som er døde eller virker syke.
- Vask hendene godt om du er kommet i skade for å ta på døde eller sjuke fugler.
- Ved fjerning av en død fugl skal dette gjøres av en voksen. Bruk engangshansker (eller annen beskyttelse av hendene for eksempel en plastpose) og legg fuglen i en plastpose. Posen lukkes. Vask hendene grundig med såpe og vann etterpå.
- Ved tvil om håndtering av en død fugl kan Mattilsynet kontaktes på 06040.
- Hvis fuglen skal kastes, gjøres dette i lukket pose i husholdningsavfallet. Eventuelt kan fuglen graves ned.
- Vask skittentøy etter produsentens anbefalinger
- Barn skal oppfordres til å unngå kontakt med døde og sjuke fugler og avføring fra fugler.
- Ved mating av villfugl bør man unngå direkte kontakt med fuglene. Etter håndtering av fuglebrett, fuglekasser, frøautomater og lignende bør man vaske

hendene godt. Grundig håndhygiene er også nødvendig dersom man har hatt direkte kontakt med fugl.

Råd til ringmerkere og preparanter (utstoppere):

- Selvdød fugl skal meldes til Mattilsynets distriktskontorer på 06040 så raskt som mulig.
- Selv om H5N1-smitte hos villfugl ennå ikke er påvist i Norge, kan vi ikke utelukke at viruset likevel er her.
- Utsatte yrkesgrupper bør følge strengere råd om beskyttelse enn publikum elles.
- Ved oppvirvling av støv, fjær og avføring innendørs vil det være økt fare for inhalering av viruspartikler. Ringmerking av fugl anbefales utført utendørs og bør gjennomføres av to personer i samarbeid slik at en kan skille mellom registreringsarbeid og håndtering av fuglen.
- Det anbefales å bruke åndedrettsvern/støvmaske (minst standard FFP-2 i følge norsk standard EN 149:2001) foran nese og munn.
- Hvis bruk av engangshansker er vanskelig, anbefales grundig håndvask med såpe og vann, eventuelt bruk av hånddesinfeksjonsmiddel etter avsluttet arbeid. (Fås kjøpt i apotek).
- Privat tøy skiftes og vaskes etter produsentens anbefalinger.
- Preparanter bør bruke åndedrettsvern/støvmaske (minst standard FFP-2) og om mulig engangshansker under sitt arbeid med villfugl. Grundig håndvask med såpe og vann, eventuelt hånddesinfeksjon er viktig etter avsluttet arbeid, også ved bruk av hansker.
- Ferdig, utstoppede fugler representerer ingen smitterisiko.

Risikonivå 2:

Nærkontakt med døde eller sjuke villfugler der H5N1-smitte er mistenkt

Dette nivået nås hvis det påvises fugleinfluensavirus H5N1 i villfugl et eller flere steder i Norge og gjelder hovedsakelig under arbeidsmessige forhold hvor flere døde villfugler systematisk skal samles inn i et område. Ved håndtering av mange smittede villfugler vil risikoen for oppvirvling av avføring og andre partikler fra fuglene øke, noe som igjen vil kunne øke smittefaren.

I tillegg vil spesielle yrkesgrupper kunne være ekstra utsatt for smitteeksponering hvis H5N1-viruset påvises i et område, blant annet preparanter og personell som driver med ringmerking av fugl. Det er verdt å merke seg at også friske fugler kan være bærere av viruset.

- Som et minimum brukes følgende beskyttelsesutstyr:
 - Engangshansker
 - Beskyttelse av eget tøy og hår, for eksempel beskyttelsesdrakt med hette
 - Engangs plastforkle dersom det kan være risiko for væskesøl

- Åndedrettsvern/støvmaske (minst standard FFP-2).
- Hvis det er fare for sprut eller søl, bør øynene beskyttes med tettsittende briller.
- Sko eller støvler som kan desinfiseres.
- For råd om fjerning av beskyttelsesutstyr, se Generelle smitteverntiltak under.
- Skift privat tøy og vask plaggene etter produsentens anbefalinger.
- Like viktig som å beskytte seg selv, er det å hindre smitte til annen fugl i omgivelsene.
- Det er viktig at man unngår å gni seg i øynene eller berøre seg selv eller andre på annen måte når man har på forurensede hansker/utstyr.
- Utfør grundig håndhygiene etter at beskyttelsesutstyret er tatt av.

Spesielle råd til ringmerkere og preparanter (utstoppere):

- Ringmerking og utstopping av fugl bør opphøre i områder hvor det påvises H5N1-smitte.

Risikonivå 3:

Nærkontakt med mistenkt eller bekreftet smittede fjørfehold

Rådene omfatter følgende persongrupper:

- Alle som har kontakt med mistenkt eller bekreftet influensasjuk tamfugl, personer som deltar i screening og alle som går inn i bygninger eller andre lokalisasjoner hvor fuglene er
- Eiere, familiemedlemmer og andre medarbeidere som jobber eller bor på gårder med mistenkt eller bekreftet influensasjuk fugl
- Alle som deltar i avliving av mistenkt eller bekreftet influensasjuk tamfugl
- Alle som deltar i transport av mistenkt eller bekreftet influensasjuk tamfugl

Laboratoriepersonell som deltar i undersøkelser av prøver fra mistenkt eller bekreftet influensasjuk fugl følger egne relevante sikkerhetsregler for laboratoriet.

Risikosituasjoner:

- Nærkontakt med levende eller død, mistenkt eller bekreftet H5N1-smittet fjørfe
- Nærkontakt med ekskreter og produkter fra mistenkt eller bekreftet H5N1-smittet fjørfe som ikke er sikkert virusinaktivert

Eksempel på risikosituasjoner vil være:

- Opphold i fjørfehus, innhegninger, andre bygninger og mobile transportenheter hvor mistenkt eller bekreftet H5N1-smittet tamfugl har oppholdt seg inntil 5 dager etter at lokaliteten er forsvarlig rengjort og desinfisert. (Lokaliteter som ikke er forsvarlig rengjort og desinfisert må regnes som viruskontaminerte. Særlig gjelder det flytende gjødsel ved vintertemperaturer.)

Beskyttelsesutstyr

- Engangs beskyttelsesklær (kjeledress)
- Engangs plastforkle dersom det kan være risiko for væskesøl
- Kraftige engangshansker eller kraftige vanntette desinfiserbare hansker
- Åndedrettsvern/støvmaske (P3-maske, i følge norsk standard EN 149:2001)
- Tettsittende briller
- Desinfiserbare støvler eller sko.

Generelle smitteverntiltak

- Begrens antall personer som kan utsettes for smitte
- Vær særlig nøye med håndhygiene.
- Vær oppmerksom på at hender og utstyr lett kan bli kontaminert under arbeid og avkledning
- Berør ikke briller eller åndedrettsvern under arbeid
- Etter gjennomført arbeid, oppsøk dyreholdets smittesluse. Dersom slik ikke finnes, gå ut i tilstøtende rom. Ved arbeid under åpen himmel bør en fjerne seg 20–30 meter fra mulig smittet materiale før beskyttelsesutstyr tas av
- Etter gjennomført arbeid, ta først av beskyttelsesklær og hansker. Beskyttelsesklær og hansker legges i en plastpose som lukkes tett. Rengjør deretter hender godt med såpe og vann eller hånddesinfeksjon før du tar av åndedrettsvern og briller. Rengjør deretter på nytt hender godt med såpe og vann eller hånddesinfeksjon.
- Ta av privat tøy og legg det i en plastpose som lukkes tett og legges i en ny pose. Dusj og vask hele kroppen. Ta på rent tøy
- Ved senere håndtering og vask av dette tøyet skal man bruke engangshansker eller rengjøre hender godt med såpe og vann eller hånddesinfeksjon etter at tøyet er anbrakt i vaskemaskin for vask på minst 60 grader.
- Flergangsutstyr rengjøres og desinfiseres. Plastposene og engangsutstyr skal som hovedregel tilintetgjøres i et forbrenningsanlegg. Dersom kontakten med kontaminert materiale eller mistenkt eller smittet fugl eller produkter fra disse har vært minimal, kan engangsutstyr kastes som vanlig søppel.
- Følg retningslinjer for smittebeskyttelse gitt av Mattilsynet med tanke på håndtering av klær og personellslusing ut av berørt område
- Vær oppmerksom på at Mattilsynet kan ha innført restriksjoner på bevegelser av personer og utstyr ut av og inn i området som er berørt for å hindre at smitte spres til fugler utenfor dette området

Vaksine mot sesonginfluensa

Når Mattilsynet har bekjentgjort at alvorlig fugleinfluensa finnes i landet anbefales persongruppene nevnt ovenfor å vaksinere seg med den vanlige influensavaksinen i den perioden vanlig influensavirus kan tenkes å sirkulere (fra 15. oktober til 1. juni). Dette vil også etter nærmere vurdering kunne gjelde personer i risikonivå 2. Formålet med tiltaket er å hindre at fugleinfluensavirus og vanlig influensavirus hos menneske blander seg. Slik vaksine vil ikke gi noen beskyttelse mot fugleinfluensavirus. Klinisk diagnostikk vil også kunne lettes fordi det vil være mindre sannsynlig at vaksinerte personer med influensaliknende symptomer har vanlig influensa.

Medikamentell profylakse

Oseltamivir (Tamiflu®) som profylakse skal anbefales til alle personer i risikosituasjoner fra første mulige eksponering til minst 7 dager etter siste eksponering. Dette vil også etter nærmere vurdering kunne gjelde personer i risikonivå 2. Dosering til voksne er én kapsel á 75 mg daglig. Vaksinasjon med vanlig influensavaksine overflødiggjør ikke slik antiviral profylakse.

Overvåking, loggføring

- Kommunelegen har ansvar for å loggføre navn og adresse og periode for eksponering for alle personer som omfattes. Kommunelegen og Mattilsynet oppretter kontakt og samarbeider tett.
- Alle personer som rådene omfatter må umiddelbart kontakte lege dersom de skulle få symptomer på en infeksjon, enten det er fra øyne, luftveier, influensasymptomer eller annet opptil 10 dager etter siste eksponering. Gi da beskjed om mulig eksponering for fugleinfluensa

Medikamentell profylakse

- Kommunelegen har ansvar for at navn og adresse, vaksinasjonsstatus og periode for bruk av oseltamivir (Tamiflu) loggføres for alle personer som omfattes. Eventuelle bivirkninger skal rapporteres

Støttefunksjoner

- Kommunelegen har ansvar for smittevernet overfor mennesker i kommunen. Kommunelegen har også ansvaret for å ivareta andre helsemessige behov for berørte mennesker som blant annet krisehåndtering og psykososiale aspekter
- Nasjonalt folkehelseinstitutt har ansvar for humanmedisinske råd. Smittevernvakta for helsepersonell er alltid tilgjengelig. Feltepidemiologisk gruppe kan bes om assistanse
- Kommunestyret og Sosial- og helsedirektoratet har ansvaret for forvaltning av humant smittevern og har hjemler for å iverksette nødvendige smitteverntiltak
- Mattilsynet og Veterinærinstituttet har ansvaret for alle veterinærmedisinske råd og tiltak

Mattilsynet, Hovedkontoret den 24. mars 2006

Eivind Liven
seniorrådgiver

VEDLEGG NR .6:

AI-SKJEMA NR. 1: SPERRETILTAK

VEDTAK OM RESTRIKSJONER GRUNNET MISTANKE OM HPAI/LPAI SMITTEMESSIG KONTAKT MED MULIG HPAI/LPAI-SMITTET FJØRFE

Vedtaket meddeles muntlig. Utfylt skjema overleveres eier/ansvarlig for dyreholdet* så snart som mulig etter at Mattilsynet er varslet.

*Stryk det som ikke passer.

Vedtaket gjelder overfor:

Navn på dyreholder eller ansvarlig person for virksomheten	
Adresse og postnummer	
Produsentnummer	
Gnr., bnr. og ev. festnr.	
Telefon	

Med hjemmel i forskrift 03.07.07 nr 842 om bekjempelse av aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap § 29, fattes følgende vedtak:

1. Det foreligger mistanke om aviær influensa i dyreholdet/smittemessig kontakt med dyrehold hvor det er mistanke om aviær influensa. Tiltakene som er beskrevet i § 5 gjelder inntil annet er bestemt.
2. I henhold til forvaltningsloven § 16, forhåndsvarsles De herved om at Mattilsynet kan komme til å vedta ytterligere tiltak i denne saken, jf. §§ 10 og 15.

Vedtaket kan påklages iht. forvaltningslovens bestemmelser, men en klage har ikke oppsettende virkning.

Klagefristen er 3 uker fra mottak av dette vedtak og klagen sendes til det lokale Mattilsynet.

Distriktskontoret for/i

Dato

Klokkeslett

(Underskrift og stempel)

Vedtaket om restriksjoner gjennomgått med eier / ansvarlig for dyreholdet (kryss av)

Ved innkjøring/innngang til gården er sperret området markert med oppslag (kryss av)

Navn på veterinær som først ble konsultert om tilfellet

Restriksjonene erkjennes pålagt og er oppfattet.....
Navn på dyreeier/ansvarlig Dato Klokke

Kopi: Regionkontoret for.....

Vedlegg: Forskrift om bekjempelse av høypatogen aviær influensa hos fjørfe og andre fugler i fangenskap

VEDLEGG NR. 7:

AI-SKJEMA NR. 2: EPISKJEMA

Til Mattilsynet, Regionkontoret for.....

Skjema for innsamling av epidemiologisk informasjon ved mistanke om aviær influensa (AI)

I henhold til bekjempelsesplan for forebygging og bekjempelse av aviær influensa (AI) skal det ved mistanke om sykdom foretas epidemiologiske undersøkelser i berørte virksomheter (dyrehold, slakteri, transportmidler). En standardisering av datainnhenting skal bidra til å forenkle Mattilsynets oversikt og rapportering i tilknytning til AI, samt muliggjøre sammenhold av data fra ulike utbrudd for analyse av kritiske faktorer for smittespredning og sjukdomsutbrudd. Den epidemiologiske undersøkelse skal omfatte:

- a) Undersøkelse om hvor lenge AI har forekommet i virksomheten
- b) Undersøkelser som klarlegger hvor AI i virksomheten kan stamme fra
- c) Identifisering av eventuelle kontaktvirksomheter
- d) Registrering av all forflytning av fjørfe eller andre fugler, personer, kjøretøy eller andre materiell/produkter som kan ha brakt med seg smitte
- e) Tidfesting av når mulig smittekontakt/smitteoverføringer kan ha funnet sted

Det foreliggende skjemaet omfatter virksomheter med fjørfe og andre fugler i fangenskap og er i hovedsak fokusert på tidspunktet for mistanken om AI.

Skjemaet er ordnet etter

Del 1: 1 - Mistanke om AI

Del 2: 2 - Grunnlaget for AI-mistanken

3 - Informasjon om virksomheten og anamnesticke opplysninger

4 - Identifisering av kontakter og registrering av alle forflytninger

Del 1 (side 1 og 2) fylles ut og sendes RK umiddelbart

Del 2 (side 3 til 8) sendes RK så snart den er komplett utfyllt

RK videreformidler del 1 og del 2 så raskt som mulig til HK og til Veterinærinstituttet i Oslo (e-post: epi@vetinst.no/faksnr 23 21 64 85)

1 Mistanke om Aviær influensa i virksomheten (Del 1: Side 1 og 2)

1.1 Rapport fra

Skjemaet er fylt ut av (navn og e-post adresse)	
Mattilsynets distriktskontor (nummer og navn)	
Telefon	
Dato og klokkeslett	

1.2 Opplysninger om virksomheten med mistanke om AI

Navn på eier/virksomhet	
Adresse og postnummer	
Dyrehold: Produsentnummer (fylke-kommune-gårdsidentitet)	
Gnr., bnr. og festnr.*	
Telefon	

*Må oppgis for dyrehold dersom eier ikke har produsentnummer

1.3 Den berørte flokken

1.3.1 Hvilken kategori fjørfe tilhører den berørte flokken?

- Kommersielt fjørfe Ikke kommersielt fjørfe
- Utegående

Dersom den berørte flokken ikke er kommersiell gå til pkt. 1.3.3 Hobbyfjørfe

1.3.2 Kommersielt fjørfe

- Produksjonslinje:
- Fjørfe til slakt
- Konsumegg
- Rugeegg
- Livdyr

- Type besetning:
- Besteforeldredyr
- Foreldredyr
- Unghøner
- Produksjonsdyr

Skjema ID (består av organisasjonsnr, produsentnr og flokk ID eller eiers navn) fylles ut nederst på hver side.

Navn: _____

Flokk ID (klekkeår/kleккеuke/flokknr)							
Hus ID (produsentens referanse)							
Art (høns (1), kalkun (2), and (3), annet (spesifiser))		Antall dyr		Antall syke		Antall døde	

1.3.3. Hobbyfjørfe

Art	Alder	Totalt antall	Antall affiserte

1.4 Beskriv antatt/mulig smittekilde

1.5 Isolasjon/restriksjoner

I henhold til forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer er virksomheten, den

dato: _____ kl: _____ pålagt restriksjoner og isolert.

Skjema ID (består av organisasjonsnr, produsentnr og flokk ID eller eiers navn) fylles ut nederst på hver side.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Navn: _____

3.5 Beskriv vanlig praksis for deponering av gjødsel/strø/døde dyr

--

3.6 Andre dyr ved virksomheten

3.6.1 Tamme dyr

For eksempel hund, katt, hest, storfe, småfe, svin eller annet (beskriv)

Art	Antall	Vært på utstilling/konkurranse eller lignende? (dato, forklar)
		(Nei/Ja)
		(Nei/Ja)
		(Nei/Ja)
		(Nei/Ja)
		(Nei/Ja)
		(Nei/Ja)

3.6.2 Ville dyr/skadedyr

Sjekk for forekomst og bruk av skadedyrkontroll

Dyreart	Forekomst	Kontroll
Mus		
Rotter		
Måker		
Kråker		
Skjærer		
Fluer		
Annet (Forklar)		

Annet:

Ville katter	Antall (ca)	Fôring? (Nei/Ja)

Skjema ID (består av organisasjonsnr, produsentnr og flokk ID eller eiers navn) fylles ut nederst på hver side.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Navn: _____

VEDLEGG NR. 8

AI-SKJEMA 3

MELDING OM GJENNOMFØRT RENGJØRING OG DESINFEKSJON

Til Mattilsynet, Regionkontoret for

1.1 Rapport fra DK

Skjemaet er fylt ut av (navn og brukernavn)	
Mattilsynets distriktskontor (nummer og navn)	
Telefon	
Dato og klokkeslett	

1.2 Opplysninger om dyreholdet/kontakt dyrehold

Navn eier/ virksomhet	
Adresse og postnummer	
Produsentnummer (fylke-kommune-gårdsidentitet)	
Gnr., bnr. og festnr. *	
Telefon	

Skjema ID (består av organisasjonsnr, produsentnr og flokk ID eller eiers navn) fylles ut nederst på hver side.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Navn: _____

Benyttede rengjørings- og desinfeksjonsmiddel

Rengjøringsmiddel	Konsentrasjon	Benyttet hvor
Desinfeksjonsmiddel		

Hittil er følgende utført:

TILTAK	DATO
Desinfeksjon 1: Foreløpig desinfeksjon	
Desinfeksjon 2: Omfattende rengjøring og desinfeksjon	
Desinfeksjon 3: Endelig rengjøring og desinfeksjon	

Skjema ID (består av organisasjonsnr, produsentnr og flokk ID eller eiers navn) fylles ut nederst på hver side.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Navn: _____

VEDLEGG NR. 9

Veiledning om rengjøring og desinfeksjon

A) Trinnvis rengjøring og desinfeksjon

Desinfeksjon 1	Foreløpig desinfeksjon (uten foregående rengjøring) iverksettes straks alle dyrene er avlivet.
Desinfeksjon 2	Omfattende rengjøring og desinfeksjon.
Desinfeksjon 3	Endelig rengjøring og desinfeksjon, 7 dager etter den omfattende rengjøring/desinfeksjonen.

1. DESINFEKSJON 1 - FORELØPIG DESINFEKSJON

Starter umiddelbart etter alle dyrene er avlivet. Ventilasjonsviftene er slått av.

Ingen rengjøring på forhånd. Formålet med foreløpig desinfeksjon er å hindre smittespredning via oppvirvling av organisk materiale i fm. skraping, kosting og lignende. Alkaliske midler kan benyttes, da disse ikke fører til koagulering av proteiner.

Start med de mest forurensa områdene. Desinfeksjonsmiddelet påføres under lavt trykk, fra topp til bunn. Hele arealet må dekkes for å hindre oppvirvling av støv.

Vaskbart mobilt utstyr legges i desinfeksjonsbad. Sensitivt utstyr flyttes for rengjøring og desinfeksjon. Sensitivt utstyr, som ikke kan flyttes, tildekkes. Utstyr som brukes under rengjøring og desinfeksjon må dekontamineres etter bruk.

Sjekkliste	Desinfeksjons- Middel	Konsentrasjon	Anmerkning / utført
All gjødsel, brukt strø gjennombløtes med desinfeksjonsmiddel			
Avlivede fugler sprøytes med desinfeksjonsmiddel			
Avlivede fugler fjernes i tette lukkede beholdere			
Organisk materiale (blod / fjær, vev osv.) fjernes sammen med avlivede dyr			
Så snart dyrene er fjernet, skal alle deler hvor det har vært dyr og de deler av bedriften som er kontaminert oversprøytes med desinfeksjonsmiddel godkjent til bruk mot AI virus			
Virketid ved foreløpig desinfisering: minimum 24 timer:			

2. DESINFEKSJON 2 - OMFATTENDE RENGJØRING OG DESINFISERING

Før omfattende vask og rengjøring: Gjødsele og brukt strø gjennomfuktes, fjernes og uskadeliggjøres.

Alle vegger, underlag/golv, ramper, tak og inventar rengjøres etter at utstyr eller innredninger som gjør rengjøring og desinfisering mindre effektiv, har blitt fjerna eller montert ned. Organisk materiale fjernes med skrape, kost. Evt. gammelt isolasjonsmateriale, treverk etc., fjernes og brennes/destrueres.

Vask: Rengjøringsmiddel og varmt vann. Husk vanskelig tilgjengelige områder for eksempel ventilasjonskanaler. Disse rengjøres utenfra og inn.

Etter rengjøring er ferdig. Sjekk at flatene er rene. La flatene tørke.

Påfør desinfeksjonsmiddel under lavt trykk for å unngå forurensing av allerede rengjorte områder/deler.

DRIFTSBYGNINGER	Rengjort dato	Desinfisert dato	Desinfeksjonsmiddel
Golv/vegger/tak/loft			
Inventar			
Foringsanlegg/drikkekar			
Eggoppsamlings-og egglagerrom			
Garderobe			
Kontor			
Toalett			
Andre områder/rom i bedriften			
Gjødslingsutstyr			
Kloakkutløp og sluk			

VENTILASJONSANLEGG	Rengjort dato	Desinfisert dato	Desinfeksjonsmiddel
Viftemotor, demontert			
Luftinntak			
Ventilasjonsrør			
Sjakter og spjeld			
Er alle åpninger lukket, og ytre ventilasjonsåpninger tildekket:			

FÔRSILO OG SEKKER MED FÔR	Gjennomført dato
Oversprøytes - sprayes med 5 % sitronsyre	
Etter en 4 ukers lagring kan det pløytes ned, eventuelt etter tillatelse fra MT graves ned	

LÅVE FÔRLAGER OG SILOER FÔRVARER	Rengjort dato	Desinfisert dato	Desinfeksjonsmiddel
Fôrlager tømmes for lagret fôr, evt. unntak er kornlager.			
Når fôrlager er tømt, rengjøres og desinfiseres golv, tak og vegger:			
Kornlager:			
1. Oversprøytes sprayes med 5 % sitronsyre og kan brukes som såkorn etter tillatelse fra DK			
2. Oversprøytes sprayes med 5 % sitronsyre eller 2 % kaustisk soda oppløsning og pløytes ned etter 4 ukers lagring			
Høy-halm og lignende som oppbevares inne oversprøytes sprayes med sitronsyre, aldehydløsning eller kaustisk soda.			
Høy-halmen kan deretter fjernes straks eller etter 4 uker. Videre behandling: brenning eller nedpløying etter 12 måneders lagring.			

GJØDSEL	Kontaminert gjødsel / strø og bløtgjødsel behandles etter følgende prinsipper:		
Fast gjødsel og brukt strø	1. Graves ned så dypt at ikke ville fugler og dyr kommer i kontakt med det. Minimumsdybde: 1,5 meter.		
	2. Dampbehandling. Oppvarming av massen til minst 70 °C i en time. Etter varmebehandling kan gjødsel spres og graves ned.		
	3. Brennes. (Foreløping finnes ingen norske anlegg for dette).		
	4. Omrøring så det går varmgang i den. Oversprøytes med desinfeksjonsmiddel. Lagres så i minst 42 dager.		
Bløtgjødsel kontaminert	Lagres i minst 60 dager etter siste tilsetning av infisert materiale.		
	Rengjort dato	Desinfisert dato	Desinfeksjonsmiddel
Gjødslingsutstyr			
Utgjødslingsanlegg			
Når gjødsellager er tømt, rengjøres tak, vegger og golv			

DIVERSE	Behandling	Gjennomført
Maskinhus	Hus tømmes. Rengjøres med 2 % kaustisk soda. Golvet spyles evt. jordgolvet fjernes og graves ned.	
Maskiner	Rengjøres sprayes med desinfeksjonsmiddel, for eksempel 5 % aldehydløsning.	
Sikring mot rekontaminering og smittespredning	Etter dekontaminering av alle driftsbygninger. Tettes alle åpninger med plastfolie og tape. Dører plomberes. Skilt med Adgang forbudt henges opp.	
Gårdsplass, omgivelser, veier	Sprayes med 2 % kaustisk soda, evt dekkes med brent kalk Øvre jordlag i opptråkkede kveer/veier fjernes og graves ned. Gjødning fjernes.	
Boliger	De deler av boligen man anses for kontaminert rengjøres og desinfiseres. Desinfeksjon med 5 % sitronsyre	
Biler	Grundig vask med såpe og vann Bilgolvet, ratt og lignende desinfiseres med 10 % formalin/ evt. glutaraldehyd	
Arbeidstøy og støvler / fottøy	Kokes, det som ikke kan kokes vaskes i varmt såpevann og desinfiseres med 5% sitronsyre	

Når de beskrevne tiltakene ovenfor er gjennomført, skal følgende gjennomføres:

Alle rom hvor det har vært fjørfe, og nærmeste omgivelser:	
Sprayes med: 2 % kaustisk soda eller annet egnet desinfeksjonsmiddel.	
Avslutning av desinfeksjonen med formalingassing av aktuelle rom.	

3. DESINFEKSJON 3 - ENDELIG RENGJØRING OG DESINFEKSJON, 7 DAGER ETTER OMFATTENDE RENGJØRING OG DESINFEKSJON

Ny behandling med avfettingsmiddel.

Skyll med kaldt vann.

Ny behandling med desinfeksjonsmiddel.

B) DESINFEKSJONSMIDLER OG AKTUELLE VIRKESTOFFER

Virkestoff	Virkemåte	Produkt
Natriumhypokloritt og kalsiumhypokloritt	Hypokloritter bør brukes ved en konsentrasjon på 2 %. Hypokloritter er følsom for tilstedeværelse av organisk materiale/smuss, og det er derfor viktig at utstyr /overflater er grundig rengjort før bruk. Hypokloritter virker korrosivt på mange metaller. Best effekt ved pH 7 og lavere	
Kvartære ammoniumsforbindelser	Kvartære ammoniumsforbindelser bør brukes ved konsentrasjoner på 4 %. Kan brukes til desinfeksjon av overflater og utstyr. Kvartære ammoniumsforbindelser er ikke korrosive. Effekten påvirkes av tilstedeværelse av organisk materiale.	Roccal Parvosol
Oksydative midler	Oksydative midler bør brukes ved konsentrasjoner på 2 %. Kan brukes til desinfeksjon av overflater og utstyr. Disse forbindelsene kan virke korrosivt på noen metaller. Effekten påvirkes noe av organisk materiale, men ikke i samme grad som hypokloritter.	Virkon S Proxitane KickStart.
Aldehyder	Aldehyder bør brukes ved konsentrasjoner på 2 %. Aldehyder er ikke korrosive og kan derfor brukes til desinfeksjon av utstyr/overflater som ikke tåler andre virkestoffer. Effekten påvirkes lite av organisk materiale. Aldehyder har lavere effekt ved lav temperatur. Denaturering av proteiner og alkylering av nukleinsyrer. Bredspektret virkning. Virker best i nøytral til svak basisk løsning. Lite følsomme for organisk materiale og er lite korrosive. Kreftframkallende. Formalin-formaldehyd har dårlig effekt ved temp. < 10 oC. Glutaraldehyd effektiv ned til 5 oC.	Virocid Venno FF super Viroshield.
Syrer	Sitronsyre: Brukes i 5 % løsning . Kan brukes til overtrekkstøy, biler og oversprøyting av for. Desinfeksjon av hender og ansikt: 0,2-1 % oppløsning. H+ ionene endrer pH i cytoplasma og feller ut proteiner. Korrosive. Etsende. Må ikke brukes sammen med klorforbindelser, Kan gi irritasjon i luftveier ved innånding, irritasjon ved hud og øyekontakt og irritasjon på slimhinne ved svelging.	
Baser-Alkaliske midler	Baser bør brukes ved konsentrasjoner på 2-3 %. Baser er svært korrosive. Baser kan brukes ved for eksempel grovdesinfeksjon (Desinfeksjon 1). Ødelegger struktur i membraner. God effekt mot bakterier, virus og sopp. Ikke følsomme for organisk belastning. Ikke spesielt temperaturfølsomme. Etsende. Korroderer lettmetaller. Må ikke brukes sammen med sink, tinn bly eller, aluminium 2 % oppløsning brukes til støvler bildekk driftsbygninger utvendige betongflater beholdere gårdsrom og veier. 0,2 % oppløsning brukes til inventar, tøy, beskyttelsesdrakter og hender. Reagerer med hydrogensulfid, lettmetaller og syrer. Blir hovedsakelig brukt i forbindelse med nedgraving av dyra. Deponeres i epizootigraven.	Natriumhydrosyd ydøsning = Kaustisk soda = natronlut Kalsiumhydr- oksyd = Hydratkalk Brent kalk (CaO)
Fenoler	Fenoler	Tek-trol

C) DESINFEKSJON OG BLANDINGSFORHOLD

Desinfeksjon – blandingsforhold

- Desinfeksjonsmiddel blandes fortrinnsvis samme dag det brukes (fersk løsning)
- Kontroller at blandingsforhold er riktig i forhold til angitt konsentrasjon. For å lage en 1 % løsning: 100 gram desinfeksjonsmiddel til 10 liter vann. Forbruk av middel i snitt: 0,4 liter pr desinfisert m². Enkelte desinfeksjonsmidler kan tilsettes etylenglykol/monopropylenglykol (obs etylenglykol er giftig)- ved spesielt kaldt vær for å hindre at dette fryser.
- Desinfeksjonsmiddel skal dekke alle flater.
- Sørg for tilstrekkelig virketid.
- Etter desinfeksjon av bygninger/utstyr skal dette tørke.
- Ved eventuell tåkelegging må bygningen tettes. Tåkelegging er en ekstra sikkerhet og mulig om bygningene kan tettes. Dette er også nyttig til sensitivt utstyr.

Desinfeksjonsmidler

Desinfeksjonsmidlene deles inn i flere hovedgrupper etter aktivt stoff.

Innen en hovedgruppe vil egenskapene til de forskjellige midlene være ganske like.

Valg av desinfeksjonsmiddel er avhengig av flere faktorer:

- Type mikroorganisme man skal fjerne
- Type materiale som skal behandles
- Organisk belastning
- Miljøfaktorer (f.eks. temperatur og pH)
- Brukervennlighet, kontakttid, miljøtoksikologi.

For alle virkestoffer gjelder at *kontakttiden bør være minst 30 minutter*. Ved lav temperatur kan det være nødvendig å øke denne kontakttiden til 2 timer.

Valg av desinfeksjonsmidler vil være avhengig av faktorer som temperatur, organisk belastning/smuss og hvilke materialer som skal desinfiseres.

Obs ved bruk av brent kalk (CaO):

Dersom det tilsettes vann, skal kalken tilsettes vannet og ikke motsatt; stor varmeutvikling.

Førstehjelp

Innånding: Frisk luft.

Hudkontakt: Skyll med vann. Fjern tilsølte klær.

Øyekontakt: Skyll med rikelig mengder vann.

Svelging: Drikk vann om mulig. Melk ved svelging av hydrat kalk.

Kontakt lege.

D) Mattilsynets avtaler om leveranse av desinfeksjonsmidler

Anticimex

Avtale per mars 2006; vår ref.: 2006/12809-3

Avtale om avliving og sanering av smittet besetning; desinfeksjonsmidler brukes av Anticimex når selskapet utfører besetningssanering.

- Virocid
- Kaustik soda
- Hydratkalk

Felleskjøpet

Avtale per april 2006; vår ref.: 2006/16067- (1-3)

Avtalen med Felleskjøpet i hhv. Trondheim (Trondheim), Rogaland og Agder (Stavanger) og Øst-Vest (Ski) aktiveres av regiondirektøren.

- Virocid
- Kaustik soda
- Hydratkalk
- Sitronsyre

Franzefoss Miljøkalk AS

Avtale per mai 2006; vår ref.: 2006/16067- 4

Avtalen med Franzefoss Miljøkalk AS, Hylla om levering av brent kalk fra hhv. Hylla, Oslo og Stavanger aktiveres av regiondirektøren.

- Brent kalk (CaO) (i storesekk – 500 kg)